Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ - ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ - ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

Ένας λαὸς ὑψώνεται ἅμα δείξῃ πῶς δὲ φοβᾶται τὴν ἀλήθεια — ΨΥΧΑΡΗΣ.

Κάθε γλῶσσα ἔχει τοὺς φυσικούς της κανόνες. ΒΗΛΑΡΑΣ

ΧΡΟΝΙΑ ΣΤ'. ✱ ΑΘΗΝΑ, ΚΕΡΙΑΚΗ 12 ΤΟΥ ΟΧΤΩΒΡΗ 1908 ✱ ΓΡΑΦΕΙΑ: ΔΡΟΜΟΣ ΖΗΝΩΝΑ ΑΡΙΘΜ. 2 ✱ ΑΡΙΘΜΟΣ 313

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΨΥΧΑΡΗΣ 'Αγάπη—Πέρα πέρα.
ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ. Πεζοὶ δρόμοι—Βιβλία γιὰ τὰ παιδιά. (συνέχεια).
Κ. ΚΡΟΥΜΒΑΧΕΡ. Ἄμυνα.
ΓΙΑΓΚΟΣ ΧΑΤΖΗΣ. Οἱ κοινότητες (συνέχεια).
ΗΓΕΡΙΑ. Κοιβέντες μὲ τὴν κόρη μου.
Γ. ΑΒΑΖΟΣ. Στὸν Κάβο (συνέχεια).
ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ — Ο,ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ — ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ.

ΑΦΙΕΡΩΜΕΝΟ ΤΟΥ ΠΑΛΑΜΑ

ΑΓΑΠΗ [1]

Α'

ΤΡΙΦΥΛΛΟ

*

Ἀπόθεσα τἀστέρια
Τοῦ γέρου τουρανοῦ μου
Στὰ νιόφεγγά σου χέρια,
Ἐσύ, καρδιὰ τοῦ νοῦ μου.

Στὰ χέρια τὰ ψιλά σου
Μοῦ λάμπουνε οἱ ἐλπίδες,
Γιατὶ τὰ δάχτυλά σου
Γενήκανε ἀχτῖδες.

* *

Παιδί μου παντοδύναμο,
Ἐσένα ἡ ἀχτιδιά σου
Δὲν ἤρθε ἀπὸ τὰ τρίσβαθα
Τοῦ νοῦ ἢ τῆς καρδιᾶς σου.

Τὰ δάχτυλά σου ἀστράψανε
Στὸ φῶς μου τὸ γοργό·
Φέγγουνε, ἀφότου τἄπιασα
Ὁ ποιητὴς ἐγώ.

* * *

Ἡ δύναμη δική σου.
Ἔννοια σου ἐσὺ ποῦ πᾶς·
Θὰ πᾶς παντοῦ· ἀρκεῖ σου
Νὰ ζῇς καὶ νἀγαπᾷς.

Ὁ λογισμὸς δικός μου.
Τὸ ἔργο εἶναι τοῦ νοῦ.
Εἶσαι ἡ καρδιὰ τοῦ κόσμου,
Παιδάκι τουρανοῦ.

Β'

ΔΙΦΥΛΛΟ

*

Ὁ λογισμός μου ὁρμᾷ.
Στῆς σάρκας μέσα τὸν ἀφρὸ χυμᾷ.
Ποῦ εἶσαι ; Ὀχ ! νὰ σὲ χαρῶ.

Πέσε. Τὰ μάτια σου νὰ διῶ.
Εἶσαι Ψυχή ; Κορμί ;
Τὰ δυό.
Ἀχ ! τοῦ διαόλου ὁρμή !

* *

Ἡ χαρὰ μὲ σκότωσε.
Τὸ φιλί μοῦ τσάκισε
Τὴν παλιὰ τὴ δύναμη,
Τὸ φιλὶ τὸ ἀθάνατο.

Θυμώνω μὲ τὴ γλήγορη
Ὁρμή μου στὰ φιλιά
— Καὶ πέφτω στὴν παρήγορη
Τῆς λύπης ἀγκαλιά.

Γ'

ΜΟΝΟΦΥΛΛΟ

Στὰ βουνὰ ποὺ περνᾷς καβαλλάρης,
Τὴ φωνή σου γρικῶ· μοῦ λές· ἔλα !
Τὸ λεβέντη θές, Χάρο, νὰ πάρῃς
Στὴν ψυχή, τὴ σκληρή σου τὴ σέλλα.

Καλῶς ἤρθες. Τὴ μάβρη τὴν ὥρα
Δὲν τὴ νοιώθω, γιατὶ δὲν πεθαίνω.
Τί μὲ νοιάζεις ; Ἀγάπησα τώρα.
Ζωντανὸς στἄλογό σου ἀνεβαίνω.

ΤΟΥ ΜΑΝΟΛΗ ΚΑΛΟΜΟΙΡΗ

ΠΕΡΑ ΠΕΡΑ

Ποιδί, θἀνέβουμε ἀψηλά· θὰ πάμε ὅπου δὲ φτάνει
Τοῦ Ἥλιου μας τὸ φῶς.
Ἔχει τἀθάνατο νερό, ἔχει καὶ τὸ βοτάνι,
Ἔχει ἀγάπη καὶ ζωὴ ὁ πόθος μου ὁ κρυφός.

Θἀντέξουμε. Καὶ τρίφλογους ἥλιους ἐκεῖ θὰ διοῦμε
Σὲ ξένους οὐρανούς.
Ἀφάντασα χαράματα μαζὶ θὰ τραγουδοῦμε
Κοὶ ἡλιοβασιλέματα ποὺ δὲν τὰ παίρνει ὁ νούς.

Ἐκεῖ θὰ καταλάβουμε —στὸ Ἀπέραντο !
Τί πρᾶμα εἶναι ἡ γῆς·
Μιᾶς δύσης χλώμιασμα,
Στράγγιμο μιᾶς ἀβγῆς.

Τὰ πάθη μας ποὺ εἶναι βουνά, θἀποχαμηλωθοῦνε.
Τὸ μάτι τὸ εἰρηνικό, θάμα τῆς καλοσύνης,
Σὲ ὅσα οἱ ἀθρῶποι μας μισοῦνε ἢ ποθοῦνε,
Θὰ δίξῃ τὴν ἀντιφεγγιὰ τῆς Ἀπεραντοσύνης.

Κι ἂν ἴσως πάλε τὸ θεὸ ζητᾷς ἐκεῖθε πέρα,
Στὸ Σύνολο ποὺ ὄνομα δὲν ἔχει—οὔτε νόημα !—
Βάλε τὸ Σύνολο θεό, ποὺ εἶναι καὶ δὲν εἶναι,
Παντοῦ καὶ πουθενά.

Ἕνα θὰ βρῆς αἰώνιο, ποὺ Χάρος δὲν τὸ παίρνει,
Ἕνα ποὺ δὲ χαλιᾷ,
Τὸ χείλι σου τὸ κόκκινο ποὺ τὴν ἀγάπη σπέρνει
Παντοῦ, παντοτινά.

3—5 τοῦ Θεριστῆ 1908.

ΨΥΧΑΡΗΣ

---

1) Νὰ μὲ συμπαθήσουνε οἱ φίλοι, νὰ μὲ συμπαθήσῃ πρῶτος ὁ Παλαμάς, ποὺ βγαίνω τώρα καὶ στιχουργῶ. Στίχους ἑλληνικούς, ποτέ μου δὲν τόλμησα ἢ δὲν μπόρεσα νὰ κάμω. Ἄξαφνα, ἔτσι, ἕνα πρωΐ, τραγούδησε μέσα μου κάποιος ρυθμός, κ' ἔγραψα τὰ ποιηματάκια. Τὰ δούλεψα πολύ, γιὰ νὰ μὴν ἔχῃ τὴν παραμικρὴ διαφορὰ ἡ γραμματικὴ τοῦ στίχου μὲ τὴ γραμματικὴ τοῦ πεζοῦ. Πρόσεξα καὶ σὲ κάτι ἄλλα, λ. χ. στὴ ῥίμα καὶ στὸ μέτρο. Μοῦ φαίνεται πὼς μήτε ἡ ῥίμα μήτε τὸ μέτρο δὲν ταιριάζουνε παντοῦ. Ἐννοῶ πὼς στὴν ἴδια τὴ στροφή, κάποτες καὶ στὸν ἴδιο τὸ στίχο, συφέρνει, ἀκόλουθα μὲ τὸ αἴσθημα ἢ τὸ λογισμό, νἀλλάξῃς τὸ μέτρο ἢ καὶ νὰ τὸ χαλάσῃς. Ἡ ῥίμα πάλε, πότε χρειάζεται, πότε εἶναι περιττή. Κάλλια μάλιστα νὰ μὴν ἔχῃ ἅμα ὁ σκοπός σου νὰ δείξῃς πὼς ἡ ταραχὴ τῆς καρδιᾶς σου ἦρθε καὶ σοῦ τάραξε τὴν προσωδία σου. Μ' ἕνα λόγο, ῥίμα δὲν ὑπάρχει, δὲν ὑπάρχει μέτρο, δὲν ὑπάρχει οὔτε στίχος· ὑπάρχει τὸ νόημα.—Καινούρια δὲ θὰ εἶναι ἀφτὰ ποὺ λέω· τὰ ξέρει ὁ μάστορης ὁ Παλαμᾶς. Λοιπὸν ἂς μὲ συμπαθήσῃ καὶ πάλε

ΠΕΖΟΙ ΔΡΟΜΟΙ

ΒΙΒΛΙΑ ΓΙΑ ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ*)

4

«*Τὸ ἄλλασμα τοῦτο θὰ φέρῃ ὅλα τἄλλα,* καθὼς ἡ κίνηση τοῦ κεντρικοῦ ἄξονα δίνει τὴν κίνηση σὲ ὅλους τοὺς συναρμοσμένους γῦρο τροχούς». Μὰ γιὰ νὰ γίνῃ σωστὸ καὶ μιὰν ὥρ' ἀρχήτερα νὰ κατορθωθῇ τὸ ἄλλασμα τοῦτο, ποὺ σὰν τὸν πόλεμο τοῦ ἀρχαίου φιλόσοφου, πρέπει νὰ θεωρηθῇ «πάντων μὲν πατήρ, πάντων δὲ βασιλεύς», πρέπει νἄμπῃ, πρῶτα ἀπ' ὅλα, στὰ κεφάλια τῶν παιδιῶν. Γάλα τὴν ἰδέα κάμετέ την, τὴν ἰδέα μαστορεῦτε τη σὰν παιγνίδι, χρωματίστε τη σὰ ζωγραφιά, καὶ δόστε την νὰ τὴ βυζάξουν καὶ φέρτε τη νὰ τὴ χαροῦνε τὰ παιδιά. Παράδειγμα κάμετέ τηνε θρησκείας καὶ πρότυπο ἀρετῆς καὶ παραμύθι λεβεντιᾶς καὶ θρέφτε καὶ ποτίστε κι ἀναθρέφτε μ' ἐκείνη τὰ παιδιά. Δὲ φτάνει νὰ τὴ μιλῆτε γλῶσσα σας ἀσυνείδητα κι ἀπρόσεχτα στὸ σπίτι σας. Πλάστέ τη σὲ βιβλίο γιὰ τὰ παιδιά, καὶ μὲ τὴ γλῶσσα τῆς ἀλήθειας διδάχτε τοῦ παιδιοῦ τὶς μεγάλες γῦρο μας καὶ μέσα μας ἀλήθειες τοῦ φυσικοῦ καὶ τοῦ ἠθικοῦ κόσμου, ὅλα τὰ ἰδανικὰ καὶ ὅλα τὰ πραγματικὰ ποὺ γιὰ νὰ φέρουν κάποια ἀποτελέσματα, πρέπει νὰ γλιστρᾶνε μέσα στὴ σκέψη καὶ νὰ γιομίζουν τὴ συνείδηση τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τὰ πρῶτα του τὰ χρόνια· τὰ χρόνια τἄδεια καὶ τἄπλαστα καὶ τὰ ὁλάνοιχτα, ἴσα ἴσα γιὰ νὰ τὰ γιομίζῃς, γιὰ νὰ τὰ πλάθῃς καὶ γιὰ νὰ τὰ σφραγίζῃς τελειωτικά. Πάρτε το ἀπόφαση· ἂν θέλετε τὸ γλωσσικὸ ζήτημα νὰ πάψῃ νἆναι ὅλο καὶ *ζήτημα*, νὰ πάψῃ νὰ ξεσπᾷ σὰν ροκέτα ἢ νὰ πέφτῃ σὰν ἀστραπόβροντο, νὰ πάψῃ νὰ τσιάζῃ, νὰ ξαφνίζῃ, νὰ σκανταλίζῃ, νὰ ἐνοχλῇ, νἀρρωσταίνῃ, νὰ φρενιάζῃ καὶ νὰ τρομάζῃ· ἂν θέλετε νἄμπῃ στὸ μεγάλο τὸ δρόμο μέσα, ὕστερ' ἀπὸ τὰ λογῆς μονοπάτια ποὺ πορεύεται ὅπως ὅπως, ἂν ὀρέγεστε νὰ τραβήξῃ μπρός θετικώτερα καὶ φυσικώτερα, μιλᾶτε μὲ τὸ στίχο σας ἢ μὲ τὸ λόγο σας, πρὸς τὰ παιδιά· ὀργανῶστε τὸ τὸ μίλημά σας μέσα σὲ βιβλία τόσο παιδιάτικα ὅσο καὶ σοφά. Ἄφετε τὰ παιδία ἐλθεῖν πρός με. *Αὐτῶν γὰρ ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν.*

*) Κοίτα τὸ περασμένο φύλλο τοῦ «Νουμᾶ».

5

Φίλοι κι ἀδερφοί μου, ὅλοι ἐμεῖς οἱ ταιριασμένοι ἀπὸ τὴν ἀγάπη τῆς Ἰδέας· σιγὰ σιγά· ἐλᾶτε νὰ τὰ ποῦμε. Ποιὸς ἀπὸ μᾶς μπορεῖ νὰ τὸ πκινευτῇ, καὶ γιὰ τὸν τρόπο ποὺ τὴ γράφει καὶ γιὰ τὸν τρόπο ἀκόμα ποὺ τὴ μιλεῖ τὴ δημοτική μας, πὼς εἶνκι πέρα γιὰ πέρα καὶ γιὰ ὅλα καθὼς πρέπει ἄξιος ἐκείνης δουλευτής; Ποιός, ἐξὶν ἕνας ἢ δυὸ τὸ πολὺ πολύ, ποὺ στέκουνται στὴν κορφὴ ἀπάνου, ποιός δὲ βλέπει πὼς τὸ σκολειό, δὲ βλέπει πὼς ἡ συνήθεια, δὲ βλέπει πὼς κάποια ἀνατροφή, δὲ βλέπει πὼς μιὰ κάποικ βία, μιὰ κάποια τυραννία, κάτι τι ποὺ ὅσο κι ἂν εἶναι ἐξωτερικό, ξώδερμο, ἀνοργάνωτο, περαστικό, μολαταῦτα ὑπάρχει, μολαταῦτα μᾶς ἐνοχλεῖ, μολαταῦτα μᾶς ἐπηρεάζει, ποιός δὲ βλέπει πὼς ὅλα τοῦτα μᾶς ἐμποδίζουν τὰ φτερά μας νὰ τὴν ἀποδείξουν ὅλη τους τὴ δυναμη, καὶ κρατᾶνε τὰ πόδια μας, μὲ ὅλο τους τἀπροφασιστικό καὶ τὸ γερὸ περπάτημα, σ' ἀδιάκοπα σκοντάματα; Τὰ λάθια καὶ οἱ ἀπορίες μας, συχνά, μὲ τὸ γράψιμο τῆς ζωντανῆς γλώσσας μας, δὲν εἶναι μόνο ἀπὸ τὰ πράματα ποὺ δὲν ξέρουμε (γιατὶ δὲ φτάνει κανεὶς νὰ τὴν αἰστάνεται βαθιὰ τὴ γλῶσσα του· πρέπει, γιὰ τὸ λογοτεχνικό της τὸ συγγύρισμα, καὶ σωστὰ νὰ τὴ γνωρίζῃ)· οἱ ἀπορίες καὶ τὰ λάθια, κάπως πιὸ πολὺ δικιολογημένα σὲ μιὰ γλῶσσα ποὺ τώρα μόλις πρωτογράφεται πλατιὰ σὲ ὅλα της καὶ εἶναι σὰν καινούρια καὶ σὰν ἄπλερη καὶ μὲ καιροὺς καὶ μὲ κόπους, ἀπὸ τὴ δουλειὰ πολλῶν ἀκόμα, θὰ πάρῃ ἀκέρια τὴ συνείδηση τοῦ τί ἀξίζει καὶ τοῦ τί μπορεῖ· τὰ λάθια καὶ οἱ ἀπορίες μας φυτρώνουν, μπορεῖ πιὸ πολύ, ἀπὸ τὶς χτεσινὲς ἀγάπες μὲ τὴν καθαρεύουσα· τὸ στόμα μας ἀκόμα μυρίζει ἀπὸ τὸ γάλα της. Πληρώνουμε παλιὲς ἁμαρτίες. Μὴ μᾶς κακοφαίνεται. Μιλῶ γιὰ ὅλους ἐμᾶς ποὺ μπήκαμε στὴ φωτισμένη δούλεψη τῆς ἐθνικῆς μας γλώσσας πέρα γιὰ πέρα, ὕστερ' ἀπὸ τὰ εἰκοσιπέντε, ὕστερ' ἀπὸ τὰ τριάντα χρόνια μας. Ἄλλο τὸ ζήτημα πὼς γιὰ τοῦτο ἡ δουλειά μας κρύβει κάτι τι πιὸ σημαντικό, πιὸ εὐγενικό, καὶ πὼς μπορεῖ κανεὶς ἄφοβα, γιὰ πολλοὺς λόγους, ἠρωϊκὴ νὰ τὴν κράξῃ. Ἡ ἀλήθεια εἶναι πὼς τὸ δύσκολό μας, πολλὲς φορές, καὶ τὸ λαχανιασμένο τρέξιμο δὲν ἔχει μοναχὴ ἀφορμὴ τὸ ἄστρωτο ἐδῶ, καὶ τὸ ἀπάτητο ἐκεῖ, τοῦ καινούριου δρόμου. Μήτε τοῦ σκολειοῦ τὴν ἔλλειψη μονάχα. Εἶναι καὶ μιὰν ἄλλη ἀφορμή. Εἶναι κάποια δυσκολόπνιχτη, κάποια ἔνοχη νοσταλγία. Ὁ ξαφνικὸς καημὸς ποὺ νοιώθουμε, γιὰ τὴν ξεχασμένη, γιὰ τὴν ἀνάξια τὴ γυναίκα τῆς περασμένης μας τῆς ζωῆς. Ὅπως μέσα στὸ μεταχείρισμα τῆς καθαρεύουσας ξεμυτίζει πάντα ἡ ἀλήθεια τῆς δημοτικῆς, ἔτσι καὶ μέσα στῆς δημοτικῆς τὸ μεταχείρισμα δείχνεται πότε καὶ πότε ἡ δύναμη τῆς συνήθειας. Μεγάλοι ἄνθρωποι ποὺ πολεμήσανε καὶ ποὺ θυσιαστήκανε γιὰ μιὰν ἰδέα, ὅμως στάθηκε ἀδύνατο νὰ ἐξαφανίσουν ὁλότελ' ἀπὸ τὸ φέρσιμό τους τὰ σημάδια τοῦ πρωτήτερου ἀνθρώπου τοῦ ἀναθρεμμένου μὲ τὶς ἰδέες τὶς ἀντίθετες. Τί νὰ ποῦμ' ἐμεῖς, οἱ ταπεινοί! Κοιτάχτε τώρα τριγῦρο σας, φίλοι καὶ σύντροφοι. Ἀνάμεσα σ' ἐμᾶς, ποιοὶ εἶν' ἐκεῖνοι, ποὺ δὲ σκοντάφτουν, ὅπως ἐμεῖς σκοντάφτουμε, ποὺ δὲ δειλιάζουν καθὼς ἐμεῖς δειλιάζουμε, ποὺ δὲν πονοκεφαλᾶνε, ποὺ ἀγναντεύουν τὰ μπροστὰ καθαρώτερα, ποὺ πρὸς τὰ πίσω δὲ γυρίζουνε, ποὺ μπήκανε στὸ νόημα τῆς Ἰδέας, ἁπλά, σωστὰ καὶ φυσικά, μ' ἕνα λόγο πιὸ ἴσα καὶ πιὸ καλὰ ἀπὸ μᾶς; Εἶναι οἱ πιὸ νέοι· δὲν εἶν' ἔτσι; Εἶν' ἐκεῖνοι ποὺ φωτιστῆκαν πρὶν ἀκόμα καλὰ ξεχαράξῃ τὸ χνουδωτὸ μουστάκι τους *Τὰ παιδιά*. Καὶ τὸ φαινόμενο τοῦτο δὲν εἶν' ἔτσι ἀπὸ τὴν τύχη. Ὅλα, σὰν τοῦ φυσικοῦ, καὶ τοῦ κοινωνικοῦ τοῦ κόσμου διωρισμένα εἶναι ἀπὸ νόμους. Ξεφύλλιζα τώρα τελευταῖα τὶς «Παιδαγωγικὲς κουβέντες», κάποιο βιβλιαράκι τοῦ William James, τοῦ ξακουσμένου καὶ στοὺς δυὸ κόσμους φιλόσοφου τοῦ λεγόμενου *πραγματισμοῦ*. «Ὁ νοῦς — μᾶς λέει, — νοιώθει τἀντικείμενα πιὸ πλατιὰ καὶ πῶς τοῦτα σχετίζονται μὲ κεῖνα, καὶ κάθε τους εἶδος καὶ καθε τους τάξη, ὅλα τὰ πράματα ὁ νοῦς τὰ παίρνει καὶ τὰ κάνει χτῆμα του εὐτὺς ἀπὸ τὰ πρῶτα πρῶτα νιᾶτα Πολὺ λίγοι ἄνθρωποι γίνονται κύριοι τῶν ἀρχῶν μιᾶς νέας ἐπιστήμης, ὕστερ' ἀπὸ τὰ εἰκοσιπέντε χρόνια. Τὸ συγκρατητὸ ἀδιάκοπο ξανάνιωμα τοῦ νοῦ — ἐξαφνα τοῦ νοῦ ἑνὸς Gladstone — εἶναι κάτι τι ὅλως διόλου ἐξαιρετικό. Ὁ κανόνας, γενικώτατος. Σωστὰ δικές μας εἶναι ἐκεῖνες οἱ ἔννοιες ποὺ ἀποχτήσαμε πρὶν ἀπὸ τὰ τριάντα μας χρόνια» Κάπου εἶπα: «Γνωρίζω πολλοὺς ποὺ διαβάζοντας τὸ Ροΐδη καὶ διαβάζοντας γιὰ τὸν Κρουμπάχερ, τὴ συλλογιστήκαν τὴν ἀλήθεια κι ἀγρυπνήσαν ἕνα δυὸ νύχτες γι' αὐτή. Κ' ὕστερ' ἀμέσως ξαναμπήκανε στὴν ψευτισμένη ζωή, τὴ γῦρο μας, ξαναδιαβάσαν ἐφημερίδες, ξαναλλοιώξαν τὶς δουλειές τους, τοὺς ξαναδράξε ἡ ψευτια. Πρὸς τὸ μελλόμενο ἄνθρωπο, πρὸ

Γ. Ν. ΑΒΑΖΟΣ

ΣΤΟΝ ΚΑΒΟ*)

— Νὰ μὲ συμπαθᾷς σὰν εἶναι κι αὐτὸ κλεψιά, πάει νὰ πῇ πὼς δὲ φτάνει μοναχὰ ὁ ἔρμος ὁ παπα-Στάθης!

— Στάσ' ἀμαξᾶ σ' αὐτὸ τἀμπελάκι, κεῖ ποὺ κάθετ' ὁ γέρος μὲ τὴν κατσίκα...

— Τί θές, πάλε, γιατρέ;

— Ἔ θέλω! Δὲν ἔχω καὶ γὼ ψυχὴ νὰ θέλω κάτι, ἀδερφέ;

Ἡ ἄμαξα στάθηκε σ' ἕνα ψωραμπελάκι δυὸ τρία στρέμματα, μὲ πεντέξη συκιές, μὲ φράχτη τριγύρ' ἀπὸ καλούπια καὶ θυμάρια Ἕνας γέρος καθότανε στὴν πόρτα του, ταΐζοντας λίγο λίγο σανὸ μιὰ κατσίκα.

— Καλὴ σπέρα, πατριώτη!....

— Καλῶς ὥρισες, ἀφέντη!

— Δικό σου εἶναι τἀμπέλι;

— Δικό μου εἶναι καὶ κλέφτη δὲ φοβᾶμαι! Ποῦ πᾶς, στὴν Παλιὰ Κόρθο;

— Ναί! κεῖ πᾶμε...

— Ἄμ βραδυαστήκατε, δὲ θὰ δῆτε τίποτις!

— Ἔ! σεργιάνι κάνουμε ..Δὲ μ' λὲς πατριώτη ἔχεις καλὰ σταφύλια;

— Οὔφ! γιατρέ....

— Στάσου ἀδερφή! περίεργη εἶσαι!... Ἔχεις τὸ λοιπό, καλὰ σταφύλια;

— Ἔχω σουλτανίνα καὶ σαββατιανά.... μιὰ στιγμούλ' ἀφέντη νὰ σᾶς κόψω!..

— Δόξα νἄχῃς. Θέ μου, ποὺ βρεθήκανε καὶ δῶ Ρωμιοί!

Στὴ στιγμὴ τὸ φτωχὸ γεροντάκι γύρισε πὸ δῶ στ' ἀμπέλι, γύρισε πὸ κεῖ, κ' ἦρθε ὄξω πρόσχαρο, φέρνοντας πεντέξη μεγάλα τσαμπιά, διαλεγμένα, σουλτανίνας.

— Μᾶς ὑποχρέωσες, πατριώτη, νἄχῃς καλό! Πάρε σὲ παρακαλῶ κάτι, νὰ πιῇς στὴν ὑγιά μας!

— Μπᾶ! Θεὸς νὰ φυλάξῃ! Δέν τὄχω σὲ καλὸ νὰ πάρω πὸ μουσαφίρη... Ἀμέτε στὸ καλὸ κι ὁ Θεὸς μαζί σας!

— Καλὸ τρύγο, καλὸ διάφορο!.... Μαράζι θὰ τὄχα νἄμοιαζε κι αὐτός τἄλλουνοῦ· δὲν ἤθελα νὰ φύγ' ἀπ' αὐτὸ τὸν τόπο μὲ τὴν ἰδέα πὼς θρέφει μοναχὰ γαϊδάρους!.... Ἔτειτα — σένα τὸ λέω. κυρὰ Σεβαστή — δὲν ἤθελα νὰ σὲ κολάσω, ἀδερφή, νὰ φᾷς πὸ τὰ κλεμμένα σταφύλια! Τί ἄνεμο! Θὰ σοῦ καθίζανε στὸ στομάχι! Νά, φάε τώρα ξέγνιαστα, χώρις φόβο νὰ σοῦ βαλῇ ὁ παπᾶς κανόνα!

— Ἂν τὄκανες πιὰ γι' αὐτό, δὲ βρίσκω λόγια νὰ σ' εὐχαριστήσω... Τί φίλος, καλέ, τί φίλος!

— Φίλος, μαθές, ψέματα; Ξέρεις, ἀλήθεια, τί θυμήθηκα μὲ τὰ σῦκά μας καὶ τῆς Μαριῶς τὰ σταφύλια; Μιὰ ἱστορία π' ἄκουσα γιὰ κάτι ἄλλα σταφύλια.... Τὰ πῆγε, λέει, ὁ χωριάτης κολλίγας στὴν κερά του κι αὐτὴ ἁρπάχνοντας ἕνα μεγάλο τσαμπί, λαίμαργα, κρύφτηκε πίσω πὸ τὴν πόρτα καὶ τὸ κατέβαζε πέντε πέντε ρῶγες, σὰν τὴ λάμια, γουρλώνοντας τὰ μάτια της ἀπ' τὴν ἀχορταγιά. Ὕστερα πῆρ' ἕνα τσαμπάκι στὸ χέρι καὶ μπροστὰ στὸ χωριάτη τὄτρωγε σιγά, ρώγα ρώγα, τάχατες εὐγενικά, ρωτῶντάς τον κοροϊδευτικά: πῶς τὰ τρῶνε στὸ χωριό του τὰ σταφύλια — Ὅπως τἄτρωγες, κυρά, πίσ' ἀπ' τὴν πόρτα — τῆς εἶπ' ὁ κατεργάρης καὶ τῆς ἄξιζε!

*) Ἡ ἀρχή του στὸν ἀριθ. 308.

τὰ παιδιά, πρὸς τοὺς μεγάλους τοὺς αὐριανούς!» (*)

Ἂν θέλουμε νὰ ποχτήσουμε στρατιῶτες τῆς ἰδέας μας ποὺ νὰ μὴν τοὺς συνεπαίρνουνε, σὰν τοὺς ἥρωες τοῦ Τάσσου μέσα στὰ περιβόλια τῆς Ἀρμίδας, οἱ λογῆς πειρασμοὶ τῆς κοινωνικῆς ἀνάγκης, βάλτε σκοπὸ τῆς ζωῆς σας τὸ ξύπνημα καὶ τὸ φώτισμα τοῦ παιδιοῦ Βιβλία γιὰ τὰ παιδιά

6

Γι' αὐτό, καὶ τίποτε σπουδαιότερο ἀπὸ τὸ διαγωνισμὸ ποὺ προκήρυξε γι' ἀναγνωστικὰ βιβλία, τὸν περασμένο χρόνο στὸ *Νουμᾶ* (28 τοῦ Γεννάρη), ὁ κ. Φώτης Φωτιάδης ἀπὸ τὴν Πόλη. «Σκοπός μας εἶναι νὰ ἑτοιμάσουμε τὰ βιβλία ὅσα χρειάζουνται γιὰ μιὰν ἀκέριαν παιδικὴ ἀγωγή. Τὰ βιβλία γιὰ τὰ Ρωμιόπουλα ποὺ δὲν πάνε σ' ἑλληνικὰ σχολειὰ εἴτε γιατὶ στὰ μέρη τους δὲν ἔχει τέτια, εἴτε γιατὶ οἱ γονιοί τους προτιμοῦνε νὰ τοὺς δώσουνε τὴν πρώτη μόρφωση σπίτι τους, εἴτε γιατὶ προτιμοῦνε τὰ ξένα σχολειά, μὲ τὸ δίκιο τους....Τὰ βιβλία γιὰ τἄλλο γλωσσα Ἑλληνόπουλα ποὺ σπάνουνε τὸ κεφάλι τους χρόνια καὶ χρόνια στὰ σχολειά μας κι ὅτα βγαίνουνε δὲν μποροῦνε νὰ μεταχειριστοῦνε σὲ τίποτις ἐκεῖνα ποὺ μάθανε, δὲ μιλοῦνε πιὰ τὴ γλῶσσα μας, μένουνε ἀδιάφορα στῆς ἐθνικῆς μας ψυχῆς τὴ ζωή, εἴτε καὶ γίνουνται ὀχτροὶ τῆς φυλῆς μας. Τὰ βιβλία, ὡς εἶδος ἀντιφάρμακο γιὰ τὰ Ρωμιόπουλα ποὺ τὰ ποτίζει γιὰ χρόνια μὲ τὸ φαρμάκι της ἡ καθαρέβουσα».

(Στἄλλο φύλλο τελιώνει)

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

*) «Γράμματα» Α. ιγ.

ΚΟΥΒΕΝΤΕΣ ΜΕ ΤΗΝ ΚΟΡΗ ΜΟΥ

Ἀγαπημένη μου,

Καλά, ὅλα καλά. Καὶ τὰ χρυσόλογα τοῦ μακαρίτη τοῦ πατέρα σου ποὺ μοῦ θύμησες μὲ κατασυγκινήσανε. «Μάθε νὰ ὑποφέρνεις, μάθε νὰ μὴν ἀπελπίζεσαι, μάθε νὰ μὴ φοβάσαι τὴ μόνωση — γιὰ νὰ καταχτήσεις τὴ ζωή». Καὶ στὸ τρίτο — θυμάσαι; —παραπολὺ ἐπέμενε ὁ μακαρίτης. Μᾶς τὄλεγε συχνά. «Ὅταν ἔχεις μιὰ σωστὴ ἰδέα στὸ μυαλό σου, τράβα μπροστὰ καὶ μὴ φοβάσαι τὴν ἀντίδραση Θὰ μείνεις μόνος στὴν ἀρχή, μὰ καλύτερα, γιατὶ ἔτσι θὰ μπορέσεις νὰ δουλέψεις ἀνετώτερα. Σὲ λίγο θἀρθεῖ ἕνας νὰ σταθεῖ πλάϊ σου ἀπὸ περιέργεια, ἡ περιέργεια σιγὰ σιγὰ θὰν τοῦ γίνει προσοχή, ἡ προσοχὴ μὲ τὸν καιρὸ θὰν τοῦ μεταμορφωθεῖ σὲ ἀγάπη — κ' ἔτσι ἀπόχτησες τὸν πρῶτο συνεργάτη σου. Οἱ ἄλλοι δὲ θἀργήσουνε νἀρθοῦνε, Ἡ δυσκολία εἶναι ὅσο νἀρθεῖ ὁ πρῶτος».

Τὴν ὑπομονὴ καὶ τὴν ἐλπίδα, τοὺς δυὸ αὐτοὺς μεγάλους στύλους τῆς ζωῆς, σᾶς τὰ δίδασκε πρακτικὰ κ' ἔτσι ριζώνανε πιὸ στέρεα στὴν ψυχή σας. Ἀπὸ καιρὸ σὲ καιρὸ ἐρχότανε τὸ βράδι μὲ μοῦτρα κατεβασμένα στὸ σπίτι, σὰν τάχα νὰν τοῦ συνέβηκε μεγάλο κακό. Τὸν τριγυρίζατε τρομασμένα. «Τί ἔχεις, πατέρα;» —«Τί νἔχω, παιδιά μου; Ἀφῆστε με καὶ πηγαίνετε νὰ κοιμηθῆτε;» «Νὰ κοιμηθοῦμε; Μὰ ἀκόμα δὲ φάγαμε! Καὶ πεινάμε!....» - «Κι οὔτε θὰ φάμε ἀπόψε. Λεφτὸ δὲν ἔχω....» Καὶ τραβοῦσε στὴν κάμαρά του. Τραβοῦσατε καὶ σεῖς στὴν καμαρούλα σας, μουρμουρίζατε λίγο στὴν ἀρχή, γκρινιάζετε καὶ ὕστερ' ἀποκοιμιόσαστε γλυκὰ γλυκά. Κοὶ τἄλλο μεσημέρι στὸ τραπέζι, ὅλα τὰ καλὰ τοῦ Θεοῦ. Φαγιὰ πλούσια πλούσια, γλύκισμα, πωρικὰ καὶ τὰ προσωπάκια σας καταχαρούμενα. Κι ὁ πατέρας σᾶς ἔλεγε:

— Βλέπετε, παιδιά μου! Χτὲς βράδι δὲν εἴχαμε οὔτε ψωμί, καὶ σήμερα ἔχουμε ὅ,τι θέλει ἡ καρδιά μας. Θὰ βγοῦμε καὶ μὲ τὴν ἄμαξα τὸ ἀπομεσήμερο περίπατο, θὰ πᾶμε καὶ στὸ θέατρο τὸ βράδι. Τέτια εἶναι ἡ ζωή· ἀπὸ ὥρα σὲ ὥρα δὲν ξέρεις τί σοῦ συμβαίνει· κι ὅτον σὲ βρεῖ τὸ κακό, νὰ μὴν ἀπελπίζεσαι, μὰ ν' ἁρματώνεσαι μὲ κουράγιο καὶ ν' ἀντέχεις, δουλεύοντας πάντα τίμια καὶ θαρρετὰ γιὰ νὰ φέρεις καὶ τὸ καλό. Ὕστερ' ἀπὸ τὴ νύχτα ἔρχεται ἡ μέρα καὶ ὕστερ' ἀπὸ τὴ βροχὴ βγαίνει ὁ ἥλιος· γιατὶ λοιπὸν καὶ ὕστερ' ἀπὸ τὸ κακὸ νὰ μὴν ἔρθει καὶ τὸ καλό; Νά, καλώρα τὸ ἴδιο συνέβηκε καὶ σὲ μᾶς σήμερα. Ὑπομονὴ κ' ἐλπίδα, παιδιά μου, καὶ ἡ ζωὴ δικιά σας θἄναι μιὰ μέρα».

Καὶ σεῖς τὸν ἀκούγετε μὲ ὀρθάνοιχτα τὰ μάτια καὶ στὰ προσωπάκια σας ἔλαμπε ὁ ἥλιος τῆς χαρᾶς τῆς πλατιᾶς κι ἀσυγνέφιαστης χαρᾶς ποὺ τὴ χαίρουνται μοναχὰ ὅσοι ξέρουνε νὰ ὑπομένουν καὶ νὰ ἐλπίζουν.

Κοίταξε, ἀγαπημένη μου, τοὺς χρυσοὺς αὐτοὺς σπόρους νὰν τοὺς ρήξεις στὴν ψυχὴ τῆς κορούλας σου ἀπὸ τώρα, ἂς εἶναι καὶ μωρουδάκι ἀκόμα, «φαγούδικο κι ἀνόητο (καθώς μοῦ γράφεις) καὶ δίχως ψυχή». Καλὰ τὰ δυὸ πρῶτα, τὰ παραδέχουμαι, μὰ γιὰ τὸ τρίτο γελιέσαι, παιδί μου. Ἔχει ψυχούλα κ αὐτό, τοσηδά, μικρούτσικη, σὰν τὴν ψυχούλα ἑνὸς μενεξέ, νὰ ποῦμε, μὰ πάντα ψυχὴ εἶναι — καὶ μιὰ καὶ ὑπάρχει ψυχὴ καὶ σ' αὐτὸ τὸ φαγούδικο, δὲν μπορεῖ, θὰ δέχεται καὶ τὸ καλὸ καὶ τὸ κακό, ἀσυνείδητα πάντα, μὰ καὶ μὲ περσότερο ὁρμή, ἀφοῦ δὲ δουλεύει ἀκόμα καθόλου ἡ κρίση γιὰ νὰ κανονίζει τὸ κάθε τι σ' αὐτὴ τὴ χαριτωμένη μηχανούλα. Ρῆχνε της λοιπὸν τὸ καλὸ μέσα της, ρῆχνε της το ἀλογάριαστα, μ' ἁπλοκαριά, καὶ μὴ σὲ νοιάζει· πάντα θὰ μείνει μ[illegible]ης ὅσο τῆς χρειάζεται.

Τὄνειρό σου, μοῦ γράφεις, νὰ τὴν κάνεις μιὰ μέρα τέλεια κι ἀληθινὴ Ρωμιοπούλα τὴν κορούλα σου. Νὰ τὴν κάνεις. Μὰ γιὰ νὰν τὸ πετύχεις αὐτό, παιδί μου, ἔχεις μιὰ ἄλλη δουλιά, «προπαρασκευαστική», νὰ τὴν ποῦμε. Ἔχεις νὰ κάνεις τὴν κορούλα σου πρῶτα ΑΝΘΡΩΠΟ, μὲ χαραχτήρα, μὲ θέληση, μὲ εἰλικρίνεια καὶ μὲ ὅλες τὶς ἀρετές, γιατὶ μοναχὰ οἱ τέτιοι τέλειοι ἄνθρωποι γίνουνται μιὰ μέρα, στὴν ὥρα τους, καὶ καλοὶ πατριῶτες.

Σὲ γλυκοφιλῶ
ἡ μαννούλα σου
ΗΓΕΡΙΑ

ΟΙ ΚΟΙΝΟΤΗΤΕΣ*)

Ἡ *συνεργασία* κι ὄχι ὁ *ἀνταγωνισμός*, ὄχι ὁ πόλεμος ἀνάμεσο κοινωνικὲς τάξες, ἔφερε τὴν προκοπή. Καὶ τόντις ἡ ἑταιρεία πρόκοψε ἰσὲ βαθμὸ ἀπίστευτο, στὰ 1810 εἶχε, ὅπως εἴδαμε, πιὸ πάνω περιουσία 20,000,000 γρ. (τὸ γρόσι τότες εἶχε ἀξία 2 φρ. ἀπάνου κάτου). Ὅλοι πλουταίνανε στὰ Ἀμπελάκια, ὅλοι ἀγοραζανε χτήματα ἀπὸ τὰ γειτονικὰ μέρη· ἀλλοῦ καλουργίζανε τὸ μπαμπάκι, ἀλλοῦ τὸ ἐρυθρόδανο· κι ὅλοι ἀρχίσανε νὰ καλοπερνοῦνε. Ὅλοι μαθαίνανε γράμματα. Στὸ σχολειό τους φέρανε τοὺς καλήτερους δασκάλους τῆς ἐποχῆς. Ὁ Κωσταντάς, ὁ Κούμας, ὁ Ἀσάνης διδάξανε στ' Ἀμπελάκια. Παραδίνανε τὰ Ἑλληνικά, φιλοσοφία, μαθηματικά, χημεία καὶ φυσικὴ ὅσο ξέρανε κι ὅσο μποροῦσανε. Τί ξεραν ὅμως οἱ δασκάλοι ἐκεῖνοι ἀπὸ τοῦ ἐς τὶς ἐπιστῆμες, μποροῦμε νὰ τὸ καταλάβουμε

*) Ἡ ἀρχή του στὸν ἀριθ. 308.

— Φλυαρίες, γιατρέ, φλυαρίες!

— Τοῦ παπα Στάθη μοναχὰ τὰ γένια θὰ ξουρίσης, ἔ;

— Καταλαβα πὼς θὰ τὰ χαλάσουμε!

— Θαρρῶ πὼς φτάσαμε!...

Μὲ τὶς κουβέντες, ἀλήθεια, περάσαν' ὕστερ' ἀπ' τἀμπέλια ἕνα δρόμο στενὸ κι ἀνηφορικό, πάνω σὲ βουνὸ χαραγμένο, λιγάκι ἐπικίντυνο τὴ νύχτα, καὶ στὸ τέλος ἀπαντήσανε τὰ πρῶτα σπίτια τῆς Παλιᾶς Κόρινθος, τῆς δοξασμένης μ' ἄτυχης, ποὺ τόσες φορὲς κατατρέχτηκε κι ἀπὸ τὸ Θεὸ κι ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους...Ἔτσι περνᾶ ἡ δόξα! Ποῦνε τώρα τὰ μαρμαρένια παλάτια, μὲ τὶς πλουμιστὲς κολῶνες καὶ τἀγάλματα, ποῦνε οἱ *ναοί*, τὸ θέατρα, τὸ κόσμο χαρωπὸ πλημμυρισμένα; ποῦναι τὰ γλέντια, τὰ τραγούδια κ' οἱ χοροί, μὲ κοπελλιὲς ἀφρόπλαστες, νεραϊδοφιλημένες; Ὅλα γενήκανε στάχτη καὶ κορνιαχτός, ὅλα μιὰ μούντζα στὴ δόξα τὴν ἀνθρώπινη! Βρωμερὰ στενοσόκακα, χωριατόσπιστα δίχως καμιὰ τάξη δῶθε κεῖθε ριμμένα, φράχτες, χαλάσματα, σωροὶ ἀπὸ κοπριές, γεμίζουνε τὸν τόπο τῆς *πλούσιας* καὶ δοξασμένης Κόρινθος. Ποὺ καὶ ποὺ κανένα μαγαζάκι, φτωχὸ καὶ κακορριζικο. Ἡ φτώχια κ' ἡ γδύμνια φανερώνουνται στὸ κάθε σου πάτημα, στὰ χωριατόπαιδα, ποὺ τρέχουν πίσ ἀπ' τὰ μάγκα σου, ζητῶντας πενταρες, στὶς γυναῖκες, ποὺ θλιβερὲς κάθουνται στὸ κατώφλι, πλέκοντας καλτάκες, ἢ παλαίβουνε μὲ τὰ ζά τους, στοὺς ἄντρες, ποὺ ἀμίλητα, χώρις ζωὴ μέσα τους, γυρνοῦνε βλοντωμένοι ἀπ' τὶς δουλιές τους ἢ χαζεύουνε στὰ μπακάλικα....Ποῦ ἡ χαρωπὴ θωριὰ τῶ νησιῶ μας· Ἐδῶ μυρίζει γρουσουζιά, καταστροφή, κατάρα! Ὅ,τι ἀφήσανε γερὸ οἱ πόλεμοι, καταστρέψαν οἱ σεισμοί. ..Ἔτσι περνᾶ ἡ δόξα!

Στὴν ἄκρη τοῦ χωριοῦ εἶναι μιὰ μικρὴ πλατεία μὲ δυὸ τρία μεγάλα πλατάνια, ποὺ τὴν ἰσκιώνουνε. Ἕνα μικρὸ καφενεδάκι κ' ἕνα κρασοπουλιὸ σμαρμαζεύουνε κεῖ καθε βράδυ τοὺς καλήτερους τοῦ χωριοῦ κ' οἱ πολιτικὲς κουβέντες τελειωμὸ δὲν ἔχουνε! Ἐκεῖ σταμάτησε κι ὁ ἁμαξᾶς γιὰ νὰ βρῆ τὸν ἐπιστάτη τοῦ *Ἀρχαιολογικοῦ Μουσείου*. Εἶχε βασιλέψει πιὰ ὁ ἥλιος κ' εἴτανε κλειστὸ τὸ Μουσεῖο, μὰ σὰ βρίσκανε τὸν ἐπιστάτη νὰ τοὺς ἀνοίξη, κάτι μποροῦσανε νὰ ἰδοῦνε, στὴν ἀνάγκη φωτίζοντάς το μὲ κεριά. Ὅσο νὰ βρεθῆ ὁ ἐπιστάτης, βρῆκε καιρὸ ὁ γιατρὸς νὰ πιασῆ κουβέντες μὲ τὸν ταβερνιάρη...

— Δὲ μοῦ λές, κουμπάρε, δῶ κοντὰ εἶναι τἀρχαῖα σας;

Ὁ *κουμπάρος*, ἕνας γέρω-κατεργάρης, χαμογέλασε καὶ τὸν κοίταξε καλὰ καλά, σὰν κάτι κακὸ βάνοντας στὸ νοῦ του...

Δὲν καταλαβες; νά, βρὲ ἀδερφέ, οἱ κολῶνες, τὰ μάρμαρα, ὅ,τι διάολο ἔμεινε ἀπ' τὴν παλιὰ Κόρθο!. ..

— Μὰ σὰ θὲς νὰ δῆς τὸ Κάστρο, εἶναι ψηλὰ! Γιὰ δὲς ἐκεῖ! Κρεμιέται κεῖ πάνου. Νἀνεβῆτε τώρα, πάει, νυχτωθήκατε....

— Βρὲ δὲ θέμε τὴν *Ἀκροκόρινθο*! Ἐδῶ στὸ χωριό σας θὰ ἰδοῦμε τί ἔχει.

— Νά! Τραβᾶτε λίγο παρέκει, ὡς τὴ βρύση, στρίβετε ζερβὰ καὶ βρίσκετε τὸ Μουσεῖο, ἕνα καινούριο μονόπατο σπίτι, ποὺ κλείτανε μέσα ὅ,τι καλήτερο βρέθηκε! Μαρμαρένια κεράλια, χέρια, πόδια, ὅσα θές!....Ἔχει κάτι μαρμαρένιους παλλικαράδες, ἴσα μ' ἐκεῖ πάνου! —μπό, μπό! τρομάρα σὲ πιάνει!. ..Ἔχει κι Ἅγια Κωσταντινάτα ἕνα σωρο, χρυσὸ κι ἀσημένια!

Ὁ ἁμαξᾶς κείνη τὴν στιγμὴ γύρισε τρεχάτος.

— Ἀφέντη! τονε βρῆκα τὸν ἐπιστάτη.... δὲν εἴτανε δῶ καὶ πῆγα σπίτι του ...Νάτος! πάει μπρὸς νὰ μᾶς ἀνοίξη τὸ Μουσεῖο! ...Τώρα πρέπει νὰ κατεβῆτε καὶ νὰ πᾶμε με τὰ ποδια σιγά, σιγά.....

ἔφκολα σὰ συλλογιστοῦμε πὼς ὅλοι οἱ γραμματισμένοι ἕνα εἴχανε τότες στὸ νοῦ τους, τὰ ἀρχαῖα Ἑλληνικὰ καὶ μ' ἀφτὰ ἐλπίζανε ν' ἀναστήσουνε τὸ Ἔθνος.

Τὰ παιδιὰ γινήκανε λογιώτατοι, ἕνα ὄνειρο εἴχανε πῶς νὰ μάθουνε τὰ Ἑλληνικά. Τὴν πραχτικὴ δουλειὰ ἀρχίσανε νὰ τὴν περιφρονοῦνε. «Οἱ ἐργάτες, λέει ὁ Beaujon, ἀφήκανε τὸ ἀδράχτι γιὰ νὰ πιάσουνε τὴν πέννα, καὶ θελήσανε νὰ πουλοῦνε ἀντὶς νὰ γνέθουνε καὶ νὰ βάφουνε, ὅλοι θέλανε νὰ κυβερνοῦνε. Οἱ συντυχιὲς γενήκανε θορυβώδικες, οἱ ἐργάτες, ποὺ εἴτανε οἱ πιὸ πολλοί, εἴχανε τὴν περισσοψηφιὰ καὶ κάνανε ὅ,τι θέλανε. Ἔτσι δὲν εἴτανε πιὰ δυνατὸ νὰ νικήση μιὰ φρόνιμη γνώμη, μαλλώσανε, χωριστήκανε καὶ δὲν μπορούσανε νὰ συναγροικηθοῦνε». Στὸ ἀναμεταξὶ ἡ χυμία καὶ ἡ μηχανικὴ ὁλοένα καὶ προοδέβανε. Στὸ Mancherter συστηθήκανε μηχανικὰ νηματουργεῖα κι ἀρχινήσανε νὰ συναγωνίζουνται γερὰ μὲ τὰ Ἀμπελάκια.

Οἱ Ἀμπελακιῶτες δὲν μπορέσανε νὰ καταλάβουνε τὸν κίντυνο, οἱ ἀγράμματοι γέροι ποὺ, μὲ τὸ πραχτικό τους μυαλό, εἴχανε κατορθώσει ὅ,τι κατωρθώσανε, δὲν μπορούσανε νὰ νοιώσουνε τὴ μεταβολὴ ποὺ οἱ ἐφαρμογὲς τῆς ἐπιστήμης θὰ φέρνανε σὲ κάθε εἶδος βιομηχανία, καὶ τὰ γραμματισμένα παιδιὰ εἴχανε τὰ μυαλά τους γιομάτα ἀπὸ ἀρχαία Ἑλληνικὴ σοφία· ἀπὸ πραχτικὴ μάθηση δὲ σκαμπάζανε στάλα. Κ' ἔτσι οὔτε ἕναν Ἀμπελακιώτη δὲ βλέπουμε νὰ πῆγε νὰ σπουδάση μηχανικὴ ἢ χυμία, σπουδὲς ποὺ εἴτανε ἀπαραίτητες σὲ τόπο ποὺ ὅλη του ἡ ζωὴ ἀπὸ τὴ βιομηχανία κρεμότανε.

Ὅσο τὰ ἐργοστάσια τοῦ Manchester βγάζανε πιὸ φτηνὸ νῆμα τόσο ξέπεφτε καὶ ἡ ἀξία τοῦ Ἀμπελακιώτικου καὶ τὰ κέρδη λιγοστέβανε. Οἱ ἐργάτες ποὺ πλουτίσανε καὶ συνειθίσανε στὰ πολλὰ κέρδη ἀρχίσανε νὰ μουρμουρίζουνε κι ὁ ἀνταγωνισμὸς ἀνάμεσο στὶς τάξες γινότανε ὁλοένα πιὸ φανερός. Ὅσο οἱ δουλειὲς τῆς ἑταιρείας γινόντανε πιὸ δύσκολες τόσο κ' ἡ διχόνοια κ' ἡ φαγομάρα ἀναμεταξύ τους μεγάλωνε.

Ἡ ἑταιρεία γυρέβοντας νὰ μὴ λιγοστέψουνε τὰ κέρδη της ἄρχισε ν' ἀνακατέβεται ὁλοένα καὶ πιὸ πολὺ σὲ δουλειὲς τῆς μπόρσας Κ' ἦρθε στὰ 1811 τὸ φαλιμέντο τῆς Ἀουστρίας ποὺ ἡ ἑταιρεία ἔχασε μονομιὰς 10 ἑκατομμύρια φιορίνια. Ὁ Ἀλή-πασας ποὺ ἀπὸ καιρὸ εἶχε στὸ μάτι τ' Ἀμπελάκια ὡφελήθηκε ἀπὸ τὴ γκρίνια τους, πῆρε μαζί του μερικοὺς χολιασμένους κι ἀρχίνησε νὰ βυζαίνη τοὺς ἄλλους ὥσπου μὲ τὴν πρώτη πρόφαση ἀχουμηξε σὰ γεράκι στ' Ἀμπελάκια καὶ τὰ ξολόθρεψε.

Ἔτσι ὁ Ἀλή-πασας, τὸ φαλιμέντο τῆς Βιέννας καὶ τὸ γκρίνιασμα καταστρέψανε τ' Ἀμπελάκια· μὰ ἡ κυριώτερη αἰτία ποὺ ἔβγαλε στὴ μέση καὶ τὶς ἄλλες στάθηκε ποὺ δὲν μπορέσανε νὰ νοιώσουνε τὸ ὄφελος τῆς πραχτικῆς σπουδῆς.

Ἄ σπουδάζανε ἐπιστῆμες θετικές, ἂν ξέρανε πῶς νὰ συστήσουνε καὶ νὰ δουλέψουνε τὰ μηχανικὰ ἐργοστάσια, δὲ θὰ φοβόντανε, μὲ τὰ ἑκατομμύρια ποὺ εἴχανε, κανένα συναγωνισμό. Τότες οὔτε τὰ κεφάλαιά τους θὰ βρισκόντανε μπερδεμένα στὸ φαλιμέντο οὔτε τὸν Ἀλή πασα θὰ φοβόνταν γιατὶ ὄντας ἑνωμένοι μὲ τὴ δουλειὰ κ' ἔχοντας πλοῦτο περισσὸ θὰ μπορούσανε νὰ τόνε κρατοῦνε ἡσυχο δίνοντάς του ὅ,τι τοὺς γύρεβε.

Οἱ Προεστοί.

Μελετώντας τὶς λογῆς ἰδιοκυβέρνιες εἴδαμε πὼς παντοῦ τοὺς ἄρχους τοὺς ἐκλέγανε ἀπὸ τὰ ἀρχοντικὰ σπιτικά. Μὰ τὸ ἀρχοντολόϊ ἀφτὸ εἴτανε βγαλμένο ἀπὸ τοῦ λαοῦ τὰ σπλάχνα. Ὁ λαὸς ὁ Ἑλληνικὸς ἀγαποῦσε καὶ σεβότανε τὴν ἀριστοκρατία του μὰ τὴν ἤθελε δική του. Ποτὲς δὲ στάθηκε δυνατὸ νὰ κυβερνηθῇ ἀπὸ τοὺς ξένους ποὺ τοὺς κυριέψανε, *ἀπὸ τοὺς καταχτητές*.

Ἀφτοὶ ἤρθανε καὶ περάσανε ἀπὸ πάνου ἀπὸ τὴ Ρωμιοσύνη χωρὶς νὰ μπορέσουνε νὰ τῆς ἀλλάξουνε τὰ φυσικά της καὶ τὰ συστήματά της.

Πολὺ καλὰ τὸ προμάντεψε ἀφτὸ τὸ πράμα κι ὁ Κυπριώτης ἀποκρισάρης ὅταν προσφωνώντας τοὺς Γενοβέζους ποὺ πήρανε στὰ 1374 τὴν Κύπρο, γύρισε στοὺς πατριῶτες του καὶ τοὺς εἶπε «Ὅλοι τοῦτοι θὰ διαβοῦν καὶ σὺ θὰ μείνης ὁ καθολικὸς ἀφέντης, ὅτι τὸ νερὸν πάγει καὶ ὁ ἄμμος μένει, τοὐτέστι οἱ ξένοι θέλουσι φύγειν καὶ οἱ τοπικοὶ θέλουν μείνειν καὶ λαλῶ τα φανερὰ ὅτι ἄλλο τοῦτοι οἱ καλοπίχειροι ἐννοιάζονται καὶ ἄλλο ὁ Θεὸς θέλει κάμνειν».

Κι ἀφτό, ἴσια ἴσια, δείχνει τὴ ζωντανάδα τῆς Ἑλληνικῆς φυλῆς. Μιὰ φυλή, ποὺ μ' ὅλες τὶς ἐναντιοσύνες καὶ τὶς ἀναποδιὲς μ' ὅλο τὸ ἀναστάτωμα καὶ τὴν καταδρομή, βάσταξε αἰῶνες καὶ χρόνια, τὰ δικά της τὰ ξέχωρα μυσείδια καὶ καταχώνιασε κ' ἔκαμε δικούς της ὅλους τοὺς ξένους, ποὺ ἤρθανε νὰ τήνε ρημάξουνε, μποροῦμε, θαρρῶ, νὰ τηνὲ λογαριάσουμε γιὰ *φυλὴ δυνατή*.

Οἱ ξένοι μπορεῖ νὰ τυραννούσανε τὸ λαὸ μὰ γιὰ νὰ τὸν κυβερνήσουνε ἔπρεπε νὰ γίνουνε τὸ ἕνα μαζί του. Δὲν κυριέψανε ἀφτοὶ τὴ Ρωμιοσύνη μὰ ἡ Ρωμιοσύνη τοὺς χώνεψε ἢ τους ξετίναξε ἀπὸ πάνου της.

Ὁ λαὸς ἤθελε νὰ κυβερνιέται ἀπὸ δικούς του πρωτάρχους μὰ καὶ νὰ ξέρη τί κάνουνε καὶ πῶς τόνε κυβερνοῦνε. Γι' ἀφτὸ οὔτε ὁλότελα ἀριστοκρατικὴ εἴτανε ποτὲς ἡ κυβέρνια οὔτε ὅμως καὶ ὀχλοκρατική. Τοὺς δημογέροντες τοὺς παίρνανε ἀπὸ τὶς πρῶτες φαμελιὲς τῆς κοινότητας μὰ οἱ φαμελιὲς ἀφτὲς δὲν τὸ εἴχανε δικαίωμα κληρονομικό. Ἀκόμα καὶ στὶς πιὸ ἀριστοκρατικὲς ἰδιοκυβέρνιες μποροῦσες νὰ περάσης στὴν πρώτη γραμμὴ φτάνει νὰ γνωριζότανε ἡ ἀξιάδα σου.

Ἔτσι στὴ Μάνη, ποὺ εἴτανε σὰν ἡ Ἀκρόπολη τοῦ μεσοχρονιάτικου τιμαριωτισμοῦ, λένε πὼς οἱ Μαβρομιχαλαῖοι εἴτανε τ' ἀπογόνια κάποιου Μιχάλη ἀπὸ τὸ μικροχώρι *Ἄλικα* ποὺ τόνε λέγανε μάβρο γιὰ τὴ φτώχεια καὶ τὴν ἀρφάνια του (1). Στὴ Χιό, ποὺ εἴτανε, ἴσως ἡ πιὸ ὀλιγαρχικὴ ἰδιοκυβέρνια, ἡ ἀρχὴ ἔμενε πάντα στοὺς πλούσιους ἐμπόρους. Ὁ καθένας ὅμως, ἂν εἴτανε ἄξιος καὶ προκομένος, κοίταζε νὰ ξενιτεφτῇ, νὰ γίνῃ κάτι κ' ἔτσι νὰ γυρίσῃ στὴν πατρίδα του καὶ νὰ μπορέσῃ νὰ περάσῃ στὴν πρώτη γραμμή

Πλούσιοι ἐμπόροι, ἐπιστήμονες, γιατροὶ δηλ. γιατὶ τότες ἄλλη καμμιὰ ἐπιστήμη δὲν εἶχε πέρασῃ — ἢ ἀνώτεροι ὑπάλληλοι κυβερνητικοὶ γυρίζοντας στὴν πατρίδα τους κοιτάζανε πῶς νὰ παίρνουνε κορίτσια ἀπὸ τὶς ἀρχοντικὲς φαμελιὲς κ' ἔτσι νὰ μποῦνε μέσα στὸ ἀρχοντολόϊ — γιατὶ ἀπὸ τὶς γυναῖκες βαστιότανε καὶ βαστιέται ὡς τὰ σήμερα στὴ Ρωμιοσύνη τὸ σόϊ — Οἱ πλούσιοι πραματευτάδες παίρνανε παραγιούς, παιδιὰ τοῦ λαοῦ, τοὺς στέλνανε στὴν ξενιτειὰ καὶ σὰν τοὺς βλέπανε πὼς εἴτανε ἄξιοι τοὺς παντρέβανε μὲ τὶς κόρες τους. Νάφτες ποὺ δουλέβανε στὴν τούρκικη ἁρμάδα καὶ κερδίζανε τὴν ἀγάπη τοῦ Καπετὰν πασά, παιδιὰ τοῦ λαοῦ ποὺ μαθαίνανε γράμματα, ποὺ εἴτανε ἄξια καὶ προκομένα, μπαίνανε, ἢ μοναχά τους, ἢ μὲ τὴ βοήθεια κανενὸς συγγενή τους Δεσπότη, στ' ἀρχοντόσπιτα τῆς Πόλης καὶ μ' ἀφτὸ τὸν τρόπο πηγαίνανε μπρός. Ὅλοι τοῦτοι ἢ γυρίζανε ὕστερα στὴν πατρίδα τους ὅπως ὁ Βούλγαρης ἢ κοιτάζανε νὰ παντρέψουνε τ' ἀδέρφια τους ἢ τὰξαδέρφια τους μὲ ἀρχοντοκόριτσα γιὰ νὰ τιμήσουν ἔτσι τὄνομα τῆς φαμελιᾶς τους.

(ἀκολουθεῖ) ΓΙΑΓΚΟΣ ΧΑΤΖΗΣ

1) Γούδα τόμ. V. σελ. 100.

κοντὰ εἶναι, δυὸ βήματα ! Δὲν πάει τάμάξι, παρέκει....

— Οὔ ! Ἐδῶ τώρα θὰ τὰ βροῦμε σκοῦρα ! Ἔλα, μωρ' ἀμαξᾶ, βόηθα νὰ κατέβω....σιγά, νὰ μὴ μοῦ στραγκουλίσης τὸ ποδάρι !. .. Στάσου στὴν μπάντα, Σεβαστή ! Ἴσια μωρέ ! Ὄπ ! Μπράβο ! Οὔτε περιστεράκι νἄμανε !....Μὲ εἴδατε, μωρέ, μὲ εἴδατε ;

— Σὲ εἴδαμε, γιατρέ μου, περίφημα ! Οὔτε περιστεράκι !....

Κούτσα, κούτσα οἱ φίλοι μας πήγανε στὸ Μουσεῖο, ἕνα μακρυνάρι χωρισμένο σὲ δυὸ κάμαρες, γεμάτες ἀπ' τἀρχαῖα. Τοὺς ἄνοιξε ὁ ἐπιστάτης κι ἄναψε κ' ἕνα κερί, σὰν εἶχε πιὰ σκοτεινιάσει καὶ τίποτις δὲν ξεχωρίζανε. Μὲ τάχνὸ φῶς τοῦ κεριοῦ λίγα πράματα μπορούσανε νὰ νοιώσουν ἀπ' τὶς σπασμένες κεῖνες κολῶνες, τἀγάλματα τὰ κολοβά, τὶς *προτομές*, *τἀνάγλυφα*, τοὺς τάφους μὲ τὰ γράμματα, ποὺ περνούσανε μπρὸς στὰ μάτια τους, πλάσματα, θαρρεῖς, μπερδεμένου ὄνειρου. Μέσα σὲ κουτιὰ γυαλοσκέπαστα λαμποκοπούσανε χρυσὰ κι ἀσημένια νομίσματα, Ρωμαϊκῆς καὶ Βυζαντινῆς ἐποχῆς. Σὲ μιὰ γωνιὰ σφάνταζε κάποιο πελώριο ἄγαλμα, μὲ τὴ βαριά, στριμμένη του ὄψη, ποὺ λὲς καὶ τοὺς φοβέριζε· ὁ Γιάννης τὄλεγε Ἄρη κι ὁ γιατρὸς Ἡρακλῆ, μὰ κατὰ τὸν ἐπιστάτη βρέθηκε Ρωμαῖος αὐτοκράτορας ! Ἡ ἀλήθεια εἶναι πὼς τίποτα δὲ σὲ τραβοῦσ' ἀπὸ κεῖνα ποὔβλεπες, τίποτα δὲν εἶχε τὴ θεϊκὴ σφραγίδα τῆς καλῆς ἐποχῆς· ὅλα μαρτυροῦσαν ξεπεσμὸ καὶ καταστροφή....

Σὲ λίγο πεταχτήκαν' ὄξω στεναχωρημένοι. Μέσα κεῖ στὴ σκοτεινιά, μὲ τῆς παλιᾶς ἐποχῆς τὰ φαντάσματα, κάτι σαπίλα τάφου ρουφούσανε καὶ κακὸς Βραχνᾶς τοὺς πλάκωνε τὰ στήθια, τοὺς ἔσβυνε στὰ χείλια τὴ μιλιά. Βγῆκαν ὄξω κι ἀνασάνανε. Ὁ ἐπιστάτης τοὺς ἔδειξε πούναι κάτι κολῶνες, *ἀρχαίου ναοῦ χαλάσματα*, κ' ἔφυγε, παίρνοντας κάτι γιὰ τὸν κόπο του. Τὰ παιδιὰ κινῆσαν κατὰ κεῖ, μὰ ὁ γιατρὸς τοὺς ἔκανε σωστὴ ἐπανάσταση.

— Ἄχ ἀδερφέ ! Τί κολῶνες καὶ κολοκύθια θὰ δῆς στὸ σκοτάδι ; Φαντάσου πὼς τὰ εἶδες καὶ ξεμπέρδεψε ! Γὼ δὲν πάω πουθενά. Θὰ κάτσω δῶ νὰ ξεκουραστῶ καὶ νὰ φάω τὰ σταφύλια μου. Φέρτα δῶ, μωρ' ἀμαξᾶ, νἄχης τὴν εὐκή μου ! Νὰ μοῦφερνες καὶ λίγο ψωμὶ χωριάτικο καὶ τυρί, θὰ εἴσανε λαμπρὸ παλλικάρι....ἄει γιά σου! ἀγόρασ'τα καὶ τὰ πληρώνω....

Ὁ γιατρὸς στρογγυλοκάθησε κεῖ στὰ χαλάσματα, σὲ μιὰ κοτρώνα· ἡ κυρία Σεβαστὴ ἔκατσε δίπλα του, πιστὴ συντρόφισσα, μ' ὅλες τὶς γκρίνιες της ! Τὰ παιδιὰ βρήκανε δουλιά, μαλλώνοντας ποιὸς νὰ πρωτοπιάση τὴν καλήτερη θέση. Ὁ ἀμαξᾶς ἔφερε τὰ σταφύλια, τὸ ψωμὶ καὶ τὸ τυρί. τἄκοψε μὲ τὸ σουγιᾶ του κομμάτια καὶ τὰ μοίρασε σ' ὅλους. Ἡ Μαριώ, ἀπ' ὅλους. ἔτρωγε τὸ σταφύλι της ὀρθή.

— Γιατί, βρὲ Μαριώ. δὲν κάθεσαι ;

— Θέλ' νὰ ψηλώσου ! .... Γριά 'μαι γὼ νὰ κουραστῶ ;

— Γιατί δὲν μπῆκες νὰ ἰδῆς τἀρχαῖα ;

— Τὰ ξέρω γὼ κεῖνα ...πολλὲς βολὲς τὰ εἶδα μὰ τὰ φοβᾶμαι, δὲ θέλ' πιὰ νὰ τὰ ματαϊδῶ !

Γιατί, ζαβή, τὰ φοβᾶσαι ;

— Τὰ γλέπω στ' ὄνειρό μ' ! Κεῖνο τὸ μεγάλο, π' σ' ἀγριοκοιτάζει....πώ, πώ, μαννούλα μου !

— Εἶδες, κυρὰ Σεβαστή, πούχα δίκιο νὰ ζητήσω ψωμοτύρι ; Ψωμί, τυρὶ καὶ σταφύλια πάει περίφημα, τέτοιο, μάλιστα, ψωμί, γλυκὸ σὰν τὸ μέλι!

— Ἀλήθεια, κερὰ Σεβαστή μ', ἔφαγες ποτὲ σ' μπομπότα ; —ρώτησ' ἡ Μαριώ, καθίζοντας κι αὐτὴ σταυροπόδι μπροστὰ της.

— Τ' εἶναι ἡ μπομπότα ;

Ο "ΝΟΥΜΑΣ,,

ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΚΕΡΙΑΚΗ

ΣΥΝΤΡΟΜΗ ΧΡΟΝΙΑΤΙΚΗ

Γιὰ τὴν Ἀθήνα Δρ. 5.— Γιὰ τὶς Ἐπαρχίες δρ. 7
Γιὰ τὸ Ἐξωτερικὸ φρ. χρ. 10.

Γιὰ τὶς ἐπαρχίες δεχόμαστε καὶ τρίμηνες (2 δρ. τὴν τριμηνία) συντρομές.

Κανένας δὲ γράφεται συντρομητὴς ἂ δὲ στείλει μπροστὰ τὴ συντρομή του.

10 λεφτὰ τὸ φύλλο λεφτὰ 10

ΒΡΙΣΚΕΤΑΙ. Στὰ κιόσκια (Σύνταγμα, Ὁμόνοια, Εθν. Τράπεζα Ὑπ. Οἰκονομικῶν, Σταθμὸς Τροχιόδρομου (Ἀκαδημία), Βουλή, Σταθμὸς ὑπόγειου Σιδεροδρόμου Ὁμόνοια), στὰ βιβλιοπωλεῖα «Ἑστίας» Γ. Κολάρου καὶ Σακέτου (ἀντίκρυ στὴ Βουλή).

Στὴν Κέρκυρα, Πάτρα καὶ Βόλο, στὰ Πραχτορεῖα τῶν Ἐφημερίδων.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ

Ὁ ἀκαταλόγιστος — Ἐπιστημονικὴ ἰκμὰς κ' ἐπιστημονικὸς χαραχτήρας — Τὸ «ἀκίνδυνον πυρεῖον» — Ἡ γιορτὴ τῆς σημαίας.

Η ΨΕΥΤΙΑ καὶ ἡ Συκοφαντία, φαίνεται, εἶναι ὀρρώστεια ἀγιάτρευτη. Καὶ τὸ ἀπόδειξε αὐτό, προχτὲς ἀκόμα, ὁ καθηγητὴς κτλ. κ. Γ. Μιστριώτης. Γιατὶ ἀντὶ νὰ λουφάξει, ὕστερ' ἀπὸ τὴ βαριὰ κ' ἐπιστημονικὴ καὶ τίμια δήλωση τοῦ κ. Κρουμπάχερ, ἡ τουλάχιστο νὰ βγεῖ καὶ νἀπαντήσει ὀὰν ἐπιστήμονας σ' αὐτὴ (ἂν εἶχε, ἐννοεῖται, τίποτα νἀπαντήσει !), παρουσιάστηκε μὲ ἀδιαντροπιὰ ἀταίριαστη καὶ στὴν ἡλικία του καὶ στὴ δημόσια θέση ποὺ κατέχει (βλέπετε, γιὰ **ἐπιστημονικὴ** *θέση δὲ μιλάμε) στοὺς «Καιροὺς τῆς Τετράδης καὶ ξακολούθησε τὶς ψευτιὲς καὶ τὶς συκοφαντίες του.*

Ὄχι μόνο, εἶπε, ὁ κ. Κρουμπάχερ βρίζει καὶ πολεμάει τὴν Ἑλλάδα, μὰ καὶ ὁ μαθητής του κ. Κάρολος Ντίντριχ ἔπαιρνε ἀπὸ τὴ Βουλγαρικὴ Κυβέρνηση 20 περίπου χιλιάδες φράγκα κι ἀπὸ τὴ Ρουμανικὴ Κυβέρνηση ἄλλες 10 χιλ. γιὰ νὰ βρίζει τὴν Ἑλλάδα !

Μόνο τὸ «ἀκαταλόγιστο» σώζει καὶ τούτη τὴ φορὰ τὸν κ. Μιστριώτη, ὅπως τὸν ἔσωσε καὶ τὴν ἄλλη φορά, στὰ «Ὀρεστειακά», ποὺ ἡ Εἰσαγγελικὴ ἀρχὴ τοῦ τὸ κόλλησε στὴ ράχη γιὰ νὰν τονὲ σώσει ἀπὸ τὴ ποινικὴ καταδίωξη. Καὶ αὐτὸ τὸ «ἀκαταλόγιστο» ὁ κ. Μιστριώτης μὲ περίσσια ἀδιαντροπιά, τὸ διατυπώνει στοὺς «Καιροὺς ἔτσι : «Καὶ ἄλλοτε οἱ ἐνταῦθα χυδαϊσταὶ κατεδίωξάν με δικαστικῶς ἀλλὰ ἐξῆλθον τοῦ δικαστηρίου κατησχυμένοι» ! ! !

Ὁ κ. Κρουμπάχερ, ὡς ΑΛΗΘΙΝΟΣ ΦΙΛΟΣ ΤΗΣ ΙΑΤΡΙΔΑΣ ΜΑΣ ποὺ εἶναι (ἀληθινώτερος πάντα ἀπὸ τοὺς διαφόρους Μιστριώτηδές της ποὺ τὴν καταρεζιλεύουνε μὲ τὶς ψευτιὲς καὶ μὲ τὶς συκοφαντίες τους) ἂς μᾶς συχωρέσει καὶ τούτη τὴ φορά. Δὲ φταῖμε μεῖς ἂν ὁ κ. Μιστριώτης ἔτυχε νὰ γεννηθεῖ στὴν Ἑλλάδα, οὔτε πάλι φταῖμε μεῖς ἂν ὁ κ Μιστριώτης ἔχει τὴ λόξα νὰ βαφτίζει προδότες ὅσους, δικούς μας καὶ ξένους, δὲ θαμάζουνε τὴ σοφία του, Καθὼς πολὺ ὀρθὰ παρατήρησε ἡ «Ἑστία» σ' ἕνα δυνατὸ καὶ τίμιο ἄρθρο της τῆς Τρίτης : «Οὔτε ὁ κ. Μιστριώτης, οὔτε ἄλλος κανεὶς ὕβρισεν ὡς πληρεξούσιος τοῦ Ἑλλ. Ἔθνους. Τὸ Ἑλλ. Ἔθνος ἀπέδειξε πάντοτε ὅτι γνωρίζει νὰ ἐκτιμᾷ τοὺς φίλους αὐτοῦ καὶ νὰ τοὺς εὐγνωμονῇ. Εἰς τὸ γλωσσικὸν ὅλλως τε ζήτημα ὑβρίσθησαν καὶ Ἕλληνες ὡς προδόται, καὶ βεβαίως εὐκολώτερον θὰ ἐθεωρεῖτο ὡς μισέλλην οἱοσδήποτε ξένος ὑπὸ τῶν προσφευγόντων εἰς αὐτοῦ τοῦ εἴδους τὰ ἐπιχειρήματα !»

★

«ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ἰκμὰς» ὑπάρχει στὸν τόπο μας καὶ τὸμολογεῖ καὶ στὴν «Ἀμυνά» του ὁ κ. Κρουμπάχερ· μόνο «ἐπιστημονικὸς χαραχτήρας» φαίνεται πὼς δὲν ἔχει μορφωθεῖ ἀκόμα ἐδῶ, γιατὶ ἂν εἶχε μορφωθεῖ τέτιος χαραχτήρας, ἔπρεπε ὅλοι οἱ ἀληθινοὶ ἐπιστήμονες (καὶ στὴν ψυχή, ἐννοεῖται, ἐπιστήμονες κι ὄχι μόνο στὸ μυαλό) νἀρίσουν τὸν κ. Μιστριώτη νὰ γαυγίζει καὶ νὰ σηκωθοῦν αὐτοὶ καὶ νὰ ζητήσουνε συχώρεση ἀπὸ τὸν κ. Κρουμπάχερ γιὰ τὶς βρισιές, τὶς ψευτιὲς καὶ τὶς συκοφαντίες τοῦ ἀκαταλόγιστου συναδέρφου τους. Τέτιο ὅμως πρᾶμα δὲν ὑπάρχει καμιὰ ἐλπίδα νὰ γίνει, ἀφοῦ μᾶς λείπει, εἴπαμε, ὁ ἐπιστημονικὸς χαραχτήρας.

★

ΟΣΟ δὲν ἀναιρεῖ ὁ κ. Μιστριώτης (μὲ πράματα ὅμως τούτη τὴ φορὰ κι ὄχι μὲ κούφια λόγια) ὅσα τοῦ καταγγέλνει ὁ κ. Κρουμπάχερ, δὲν μπορεῖ πιὰ δῶ κι ὀμπρὸς νὰ λογαριαστεῖ γιὰ σοβαρὸς ἄθρωπος καὶ θἄχει τὸ λεύτερο νὰ λέει καὶ νὰ βρίζει ὅ,τι θέλει κι ὅσο θέλει. Κανεὶς σοβαρὸς ἄθρωπος δὲ θὰν τονὲ λογαριάζει. Γιατὶ ὁ κ. Μιστριώτης ἔπαθε ὅ τι παθαίνουν καὶ κεῖνοι ποὺ ἀρνιοῦνται τὴν πρώτη μονομαχία, καὶ χάνουν ἔτσι τὸ δικαίωμα γιὰ δεύτερη καὶ γιὰ τρίτη.

Ὅποιος βρίζεται δῶ κι ὀμπρὸς ἀπὸ τὸν κ. Μιστριώτη, θἄχει κἀθε δικαίωμα νὰν τοῦ λέει :

— Σύρε πρῶτα νὰ ξεκαθαρίσεις τοὺς λογαριασμούς σου μὲ τὸν κ. Κρουμπάχερ κ' ὕστερα ἔλα νὰ κουβεντιάσουμε καὶ μαζί.

Γιατὶ ὅσο δὲν ξεκαθαρίζει αὐτοὺς τοὺς λογαριασμοὺς ὁ κ. Μιστριώτης, μένει καὶ θὰ μένει ψεύτης καὶ συκοφάντης. Καὶ οἱ τέτιοι εἶναι ἀσύδοτοι· εἶναι δηλ. ἕνα εἶδος «ἀκίνδυνα πυρεῖα».

★

ΝΑ γίνει καὶ ἡ γιορτὴ τῆς σημαίας, ἀφοῦ τὸ θέλει ἔτσι ὁ κ. Στάης — καὶ νὰ γίνει καὶ στὸ Πολύγωνο, ἀφοῦ ἔτσι τὸ πράμα θἄναι κάπως πιὸ θεατρικὸ καὶ σηκώνει περισσότερη ρεκλάμα. Βλέπετε, δὲν τοῦ χαλνοῦμε τὸ χατίρι τοῦ κ. Στάη, ἀφοῦ θαρρεῖ πὼς μιὰ γιορτὴ τῆς σημαίας εἶναι ἀρκετὴ νὰ παιδαγωγήσει τὰ μαθητούδια «ἐπὶ τὸ ἐθνικώτερον» καὶ νὰ μεταμορφώσει ἔτσι ταχυδαχτυλουργικά, νὰ ποῦμε, τὰ δημοτικὰ σχολειὰ σὲ πατριωτικοφάμπρικες.

Θάν τοῦ κάνουμε ὅμως καὶ μιὰ παρατήρηση, ποὺ γεννήθηκε μέσα μας ἀπὸ τὴ στιγμὴ ποὺ διαβάσαμε τὸν ἀνούσιο καὶ κολοκυθένιο λόγο ποὺ θἄναι ὑποχρεωμένοι «νὰ ἀναγινώσκωσιν» κἀθε χρόνο οἱ δασκάλοι, παραδίνοντας τὴ σημαία στὰ παιδιά. Εἶταν ἀνάγκη ὁ λόγος αὐτὸς νἄναι στερεότυπος γιὰ ὅλα τὰ χρόνια καὶ γιὰ ὅλα τὰ σχολειὰ καὶ γραμένος σὲ μιὰ τόσο λογιωτατίστικη γλώσσα, μὲ ὑποταχτικὲς καὶ μὲ ἀναδιπλασιασμούς :

Δὲ θὰ εἶταν καλύτερο νἀφίνουνε λεύτερο κἀθε δάσκαλο νὰ πεῖ κείνη τὴν ὥρα στὰ παιδιὰ δυὸ λόγια μεστὰ καὶ ζωντανά, ὅπως θὰν τοῦ τὸ γεννήσει ἡ μεγάλη κείνη στιγμή ;

Ξέρουμε πολὺ καλὰ καὶ τὸ γράφουμε μὲ ἐθνικὴ περηφάνεια, πὼς σήμερα στὰ δημοτικὰ σχολειὰ ὑπάρχουν πολλοὶ φωτισμένοι καὶ προοδευτικοὶ δασκάλοι ποὺ μποροῦνε νὰ μιλήσουνε στὰ παιδιὰ πολὺ καλύτερα ἀπὸ κἀθε Τμηματάρχη τοῦ Ὑπουργείου τῆς Παιδείας κι ἀπὸ κἀθε ἀκόμα ρουτινιέρη Ὑπουργό, ποὺ μοναχὴ φροντίδα κι ὄνειρο ἔχει νὰ τονὲ γράψουν οἱ ἐφημερίδες «ρηξικέλευθον καὶ ρέκτην».

ΑΜΥΝΑ *)

Μόνον βαθυτάτη ἀποστροφὴ πρὸς οἱανδήποτε προσωπικὴν λογομαχίαν, ἥτις οὐδὲν τὸ κοινὸν ἔχει πρὸς τὴν ἐπιστήμην καὶ ἑπομένως οὐδ' εἶναι ἀξία τῆς ὡραίας ὀνομασίας πολεμική, μὲ ἀπέτρεπε πάντοτε ἀπὸ τοῦ νὰ ἐκθέσω μερικὰ γεγονότα ὡς πραγ-

*) *Σημ. τοῦ «Νουμᾶ».* Τὸ ἄρθρο αὐτὸ ὁ σοφὸς καθηγητὴς τὸ συντρόφεψε μὲ τὸ ἀκόλουθο γράμμα του :

«*Φίλε Κύριε,*

Θὰ σᾶς εἶμαι λίαν εὐγνώμων, ἂν καταχωρίσετε εἰς τὸ ἐξαίρετον φύλλον σας τὴν δήλωσιν, τὴν ὁποίαν ἐδημοσίευσα εἰς τὸ μόλις ἐκδοθὲν τεῦχος τοῦ «Βυζαντινοῦ Περιοδικοῦ» (Byzantinischen Zeitschrift) τόμος 17 (1908) σελ. 678 ἑ. Πρὸς οἰκονομίαν χρόνου καὶ κόπου σᾶς ἐπισυνάπτω τὴν Ἑλληνικὴν μετάφρασιν.

Μετὰ τὴν ἀνάλυσιν αὐτήν, ἡ ὁποία, πιστοποιοῦσα ἁπλῶς γεγονότα, εἶναι ἔργον ἀμύνης — ἡ μομφὴ τῆς ἐξαγορᾶς εἶναι ἡ μεγαλειτέρα προσβολή, ποὺ ἠμπορεῖ νὰ προσγίνῃ εἰς ἐπιστήμονα καὶ διδάσκαλον ! — ἐλπίζω ὅτι ὁ κ. Μιστριώτης θἀναχαλέσῃ δημοσίᾳ, ὅσα ἐξέφερε ἐναντίον μου.

Θὰ μοῦ ἦτο ἄλλως ὀδυνηρὸν ἂν ἐξηναγκαζόμην, νὰ ἐπικαλεσθῶ τὴν βοήθειαν τῶν δικαστηρίων· διότι κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἡ ὑπόθεσις θὰ μετετρέπετο εἰς σκάνδαλον, ἐκθέτον ὄχι μόνον τὸ Ἐθνικὸν Πανεπιστήμιον ἀλλὰ καὶ τὸ Ἑλληνικὸν Ἔθνος, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον ἐγὼ περισσότερον ἀπὸ κάθε ἄλλον θὰ ἐπεθύμουν νἀποφύγω.

Μόναχον 13.10.08.

Μετ' ἐξαιρέτου ὑπολήψεως
Κ. ΚΡΟΥΜΒΑΧΕΡ

— Μπᾶ ! καλὲ δὲν τὴν ξέρεις τὴν μπομπότα ; νά ! εἶναι ψωμὶ ἀπὸ καλαμποκίσιο ἀλεύρι. Τὸ τρῶνε κ' ἔτσι, μὰ καλήτερο εἶναι νὰν τὸ φᾷς ζεστό, ἀπ' τὸ φοῦρνο, ζεματισμένο μὲ λαδ' κα. μέλι ! Τε φαρίκι πρᾶμα σ' λέω ! Τρῶς καὶ γλύφς τὰ δάχτυλά σ' !

— Ἐγώ, εἶπ' ὁ γιατρός, ἔφαγα μιὰ φορὰ μπομπότα μὲ ψηλὸ καπέλλο ! Μιὰ κυρὰ πελάτισσά μου μὲ φίλεψε μπομπότα ζυμωμένη μ' αὐγὰ καὶ βούτυρο καὶ περεχυμένη μὲ σιρόπι. Θαρρῶ πὼς ἡ μπομπότα τῆς Μαριῶς θἄναι πιὸ καλὴ κι ἂς εἶναι καὶ μὲ σιγκοῦνες !

Ξέρεις, ἀφεντικό, πὼς πέρασ' ἡ ὥρα ; Τὸ φεγγάρι πάει νὰ βγῇ, ἐννιὰ θὰ κοντεύουνε....

— Εἶναι, φιλαράκο μου, ἐννιὰ καὶ μισή....

— Τόσο τὸ χειρότερο ! Θέμε δυὸ ὧρες νὰ γυρίσουμε κ' ἔχω ζέψει τἄλογα πὸ τὶς τρεῖς....

— Ἔ πᾶμε, μωρέ, πᾶμε ! Καὶ σὺ βρέθηκες, γκρινιάρης, διάολε !

Τὸ φεγγαράκι ξεπρόβαλ' ἀπ' τὸ βουνὸ κ' οἱ γέροι βοηθηθήκανε στὸ δρόμο τους. Σὲ λίγο πῆρ' ἡ ἁμαξα γλήγορα τὸν κατήφορο κι ὁ γιατρὸς ἔγυρε στὰ στήθια του τὸ βαρετὸ κεφάλι ροχαλίζοντας. Περάσανε τὸν κακὸ δρόμο, τἀμπέλια, τὴ *Νέα Κόρινθο*, χωρὶς πουθενὰ νὰ σταθοῦνε, καὶ κατὰ τὶς δέκα καὶ μισὴ ξαναπερνούσανε τὸ κανάλι, μοναχοί τους αὐτὴ τὴ φορὰ στὴ σκεδία. Μαγευτικὰ φαντάζανε τὰ ἠλεχτρικὰ τοῦ καναλιοῦ φανάρια, στὴν ἀρχὴ ἀραιὰ κ' ὕστερα σιμότερα, σιμότερα, ὡς ποὺ σμίγανε σ' ἕνα μακρύ, φωτερό, κομπολόϊ, πέρα πέρα στολίζοντας τὸ κανάλι κι ἀπ' τὰ δυὸ τὰ πλάγια του· καὶ χαμηλὰ χαμηλά, στ' ἀτάραχο ποτάμι, ποὺ μέσ' ἀπ' τὰ βουνὰ διάβαινε κι ὅσο πήγαινε στένευε, ἄλλο φωτερὸ κομπολόϊ κρεμιότανε κ' ἔπαιζε, σμίγοντας στὶς ἄκρες μὲ τὸ πάνου. Τὰ κομμένα βουνά, ἴσκιοι θεάρατοι, ἀγριεμένοι, σηκωνόντανε θαρρετὰ πανύψηλα, νὰ φτάσουνε, θαρρεῖς, τὸ λόγιωμο φεγγάρι, ποὺ κοντοστάθηκε παιχνιδιάρικο πάνω τους, καταμεσῆς στὸ κανάλι, νἀντιφεγγίσῃ στὸ νερὸ τὴν ἀσημένια θωριά του. Περνούσανε βουβοὶ τὸ κανάλι κ' ἕνα πικρὸ χαμόγελο ξάνοιγε στὰ χείλια τοῦ Γιάννη· ἡ διάφανη ματιά του μιὰ ρουφοῦσε ἀχόρταγα τοῦ καναλιοῦ τὴ λαμπράδα καὶ μιὰ βυθιζότανε πέρα στὴ σκοτεινιά, ποὺ ξέθωρα ζουγραφιζότανε ἡ στράτα· λογιῶ λογιῶ παράξενες σκέψες τριγυρνούσανε στὸ μυαλό του καὶ μιὰ φωνούλα μυστικιὰ μουρμούριζε στ' αὐτιά του — Κακόμοιρο παιδί, ποὺ βράζει τὸ αἷμα μέσα σου κι ὅλα λαμπερὰ τὰ βλέπεις ! Στὸν ἴσκιο τῆς ζωῆς χαράζεις φωτεινὸ αὐλάκι, τὸ βλέπεις πεντάμορφο δίπλα σου, καμαρώνεις τὴ λαμπράδα του, νοιώθεις μέσα στὴν ψυχὴ τὴ δροσιά του· φωτοβολάει πάνω σου τὸ φεγγάρι, ἐλπίδα πρόσχαρη. Ποιός φοβᾶται τοὺς ἴσκιους ; Γλίστρα, παλλικάρι, στὸ αὐλάκι σου ξέγνοιασταν!....Κακόμοιρο παιδί ! Ἕνα πάτημα πιὸ πέρα καὶ πέφτεις σ' ἀνήφορο, γεμάτο λάκκους καὶ χαντάκια, σκόνη φοβερὴ θὰ σὲ πνίξῃ καὶ πέτρες κι ἀγκάθια θὰ πληγώσουν τὰ πόδια σου. Σὰ φτάσῃς πέρα βαρετὸς κι ἀποσταμένος, μὴ γυρίσῃς τὰ μάτια σου στὸν οὐρανό, τὸ φεγγάρι τ' ἀχνὸ θὰ ἰδῇς νὰ βασιλεύῃ ! Στὴν κρύα σκοτεινιὰ ποὺ θἀπλωθῇ μπροστά σου, γύρε, φτωχὲ διαβάτη, κοιμήσου !

Ε'.

Τἀπομεσήμερο τῆς ἄλλης ἡμέρας ὁ Θόδωρος ἀντάμωσε τὸ γιατρὸ στὴν πηγὴ τοῦ νεροῦ καὶ σιγὰ σιγά, κουβεντιάζοντας, κατάφερε νὰ τὸν πάῃ στὸν Κάβο. Εἴτανε δροσούλα, ἔγερνε ὁ ἥλιος νὰ βασιλέψῃ καὶ φυσοῦσ' ἕν' ἀγεράκι βουνίσιο. Κούρδισε τὸ παιδὶ μὲ τρόπο τὴ λίμα τοῦ γιατροῦ, πάνω σ' ἀγαπημένα του ζητήματα, σὲ καυχησιὲς παλλικαριᾶς, σὲ

ματικῶς ἔχουσι, ὑπερκσπίζων οὕτως ἐμαυτὸν ἐναντίον τῶν ἀναριθμήτων ἐπιθέσεων, εἰς τὰς ὁποίας εὑρέθην ἐκτεθειμένος ἀπὸ τῆς ἐμφανίσεως τοῦ βιβλίου μου περὶ τοῦ Προβλήματος τῆς Νεοελληνικῆς γραφομένης γλώσσης, καὶ αἱ ὁποῖαι δὲν ἀπεδειλίασαν οὐδὲ πρὸ χαμερποῦς διαστροφῆς, διαβολῆς καὶ συκοφαντίας. Τώρα ὅμως εἶμαι μολαταῦτα ἠναγκασμένος νὰφήσω τὴν ἐπιφύλαξίν μου. Πρὸ ὀλίγου ἀνέλαβε τὴν ἡγεσίαν τῆς κατ' ἐμοῦ καταλαλιᾶς ἀνήρ, ὅστις, ὡς ἐκ τῆς σεβασμίας του ἡλικίας, τῆς τεσσαρακονταετοῦς διδασκαλίας καὶ τῆς ἐπισήμου του θέσεως, κέκτηται μεγάλην ἐπιρροὴν καὶ χαίρει πολλὴν ἐκτίμησιν· διὰ τοῦτο κινδυνεύει νὰ γίνῃ πιστευτὸς εἰς εὐρεῖς κύκλους, ἂν οἱ λόγοι του δὲν ἀναιρεθοῦν. Ὁ ἀνὴρ οὗτος εἶναι ὁ κύριος *Γ. Μιστριώτης*, τακτικὸς καθηγητὴς τῶν ἑλληνικῶν γραμμάτων, τώρα συγκλητικὸς καὶ κοσμήτωρ τῆς φιλοσοφικῆς σχολῆς, ὁ Νέστωρ τῆς φιλοσοφικῆς σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν μαζὶ μὲ τὸν γηραιὸν Κ. Σ. Κόντον. Ἐπειδὴ ἀπήγγειλε ἐναντίον μου, μεθ' ὅλης τῆς βαρύτητος τοῦ κύρους τὸ ὁποῖον τὸν περιβάλλει, αἰτιάσεις ἐξ ἴσου βαρείας ὅσω καὶ ἄβασίμους καὶ ἐ ειδὴ ἐν αὐτῇ τῇ Ἑλλάδι δὲν ἐπηκολούθησε καμμία ἀναίρεσις ἐπίσημος, ἀναγκάζομαι νὰ προβῶ εἰς τὴν ἀκόλουθον δήλωσιν. Τὴν ὀφείλω εἰς τὴν ἰδέαν ὑπὲρ τῆς ὁποίας ἐπρομάχησα, εἰς τοὺς συναδέλφους καὶ φίλους μου. Ἡ συστηματική μου σιωπὴ παρεξηγήθη ἐκληφθεῖσα, καθὼς ἔμαθα, εἰς τὸ τέλος ὡς εἶδος ὁμολογίας, ὅτι πολλαὶ τῶν ἐξενεχθεισῶν αἰτιάσεων εἶναι ὀρθαί· ἐνθαρρυνθέντες δὲ ἀπὸ τὴν παθητικήν μου στάσιν ἐλησμόνησαν οἱ ἀναλαβόντες τὴν κατ' ἐμοῦ ἐπίθεσιν πᾶν μέτρον γινόμενοι ὁλονὲν τολμηρότεροι.

Τὸ ἱστορικόν, λογοτεχνικὸν καὶ αἰσθητικὸν ζήτημα, τὸ ὁποῖον πραγματεύομαι εἰς τὸ μνημονευθὲν βιβλίον, μετετοπίσθη ἐπιτηδείως ἀπὸ ὄχι ὀλίγους τῶν πολεμούντων με, εἰς τὸ θρησκευτικὸν (μετάφρασις Εὐαγγελίου) καὶ ἰδίως τὸ πολιτικοεθνικὸν ἔδαφος. Ἐκεῖ λ. χ. ὅπου ἐντελῶς ἀθῴως ὑπεδήλωνα μερικὰς καταφανεῖς ἀναλογίας τῆς νεοελληνικῆς διγλωσσίας πρὸς ὅμοια φαινόμενα ἀνατολικῶν λαῶν, καθὼς τῶν Τούρκων, τῶν Ἀράβων, τῶν Κινέζων, αὐτὸ ἡρμηνεύθη ὡς ἐὰν συγκατέλεγα τοὺς Ἕλληνας μαζὶ μὲ τοὺς θανασίμους των ἐχθρούς, μὲ τοὺς βαρβάρους τῆς Ἀσίας καὶ τῆς Ἀφρικῆς. Τὰ ἀποτελέσματα τοιαύτης παρερμηνείας εἶναι πρόδηλα. Αἱ κατὰ τοῦ βιβλίου μου αἰτιάσεις ὡς ὑποκρύπτοντος δῆθεν πολιτικοὺς σκοποὺς συνεπυκνώθησαν εἰς τὸ τέλος εἰς τὴν ἀπίστευτον συκοφαντίαν ὅτι ἐγὼ εἶμαι *πληρωμένος ἀπὸ τὴν ρωσσικὴν κυβέρνησιν* διὰ νὰποδείξω τὴν ἀνεπάρκειαν τῆς νέας ἑλληνικῆς καὶ συνεπῶς καὶ αὐτῶν τῶν σημερινῶν Ἑλλήνων. Ὅσῳ παράλογος καὶ ἂν εἶναι ἡ ὑποβολιμαία αὐτὴ ἰδέα —ὁ μακρὰν εὑρισκόμενος μόλις θὰ ἠμπορέσῃ νὰ τὴν κατανοήσῃ—διεδόθη ὅμως μετ' ἐπιμελείας, προφορικῶς καὶ γραπτῶς. Ὁ πέρυσι ἀποθανὼν δρ Μιλτιάδης Πανταζῆς, ὑφηγητής, εἰς μίαν πολεμικὴν κατὰ τοῦ Ν. Σκιᾶ ἐδήλωσε, ὡς ἂν ἦτο ἐντελῶς αὐτόδηλον, ὅτι αἱ γνῶμαι τοῦ Κρούμβαχερ στεροῦνται πάσης βαρύτητος, ἀφοῦ δὰ εἶναι μίσθαρνον ὄργανον τῆς ρωσσικῆς κυβερνήσεως. Εἰς τὴν ἐφημερίδα «Ἀμάλθειαν τῆς 9ης Φεβρουαρίου 1908 τὴν ὁποίαν κατὰ τύχην εἶδα, ἀναγινώσκει κανεὶς αὐτολεξεὶ ὅτι «τὰ ἐπιχειρήματα τοῦ τε μεθυγράφου...Ρείδου καὶ τοῦ *ἐμμίσθου ξένης κυβερνήσεως* Γερμανοῦ καθηγητοῦ τῆς Σλαβωνικῆς ἰδίω; ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τοῦ Μονάχου, Κ. Κρούμβαχερ, ἐθρυμματίσθησαν ὑπὸ τῆς ἑλληνικῆς ἐπιστήμης τοῦ κ. Χατζιδάκη».

Σκοπὸς νέων σιχαμερῶν ἐπιθέσεων ἔγινα αὐτὸ τὸ καλοκαίρι· ἀφορμὴν ἔδωσεν ἡ ἀκόλουθος ὑπόθεσις: Ἀφοῦ ἱδρύθη τὸ *Βυζαντινὸν Περιοδικόν*, ἀνέγραψε τὸ Πανεπιστήμιον Ἀθηνῶν εἰς τὸν προϋπολογισμόν του κονδύλιον 500 δραχμῶν, ὡς συνδρομὴν διὰ μερικὰ ἀντίτυπα τοῦ Περιοδικοῦ, τὰ ὁποῖα διεμοιράζοντο εἰς βιβλιοθήκας καὶ καθηγητάς. Ἀλλὰ ὁ κ. Μιστριώτης, συγκλητικός, παρέστησε τὰ πράγματα ὡς ἐὰν ἐγὼ ἐλάμβανον *προσωπικῶς* τὰ χρήματα καὶ ἐδήλωσεν ὅτι δὲν ἁρμόζει νὰ βραβεύεται ἄνθρωπος, ὁ ὁποῖος ἀπειλεῖ τὴν ἑνότητα τοῦ ἑλληνικοῦ γένους· ὡς δραστικώτατον δὲ ὅπλον ἐχρησιμοποίησε τὸ ψεῦδος, ὅτι ἐγὼ ἔγραψα εἰς τὴν Ἱστορίαν τῆς Βυζ. Λογοτεχνίας, «ὅτι τὸ ἑλληνικὸν γένος ἔθανε κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην, καθ' ἣν ἔθνησκεν ὁ αὐτοκράτωρ τοῦ Βυζαντίου Κωνσταντῖνος Παλαιολόγος καὶ ὅτι νῦν πρόκειται νὰ κληρονομήσῃ ἡ Ρωσσία τὰ ἐπὶ τοῦ Βυζαντίου δικαιώματα». Ἐδῶ παρετήρησε, καθὼς μᾶς πληροφορεῖ ἡ φίλη του ἐφημερὶς «Ἀθῆναι» «μετά τινος συγκινήσεως»: «Καὶ λοιπὸν ὁ Κανάρης, ὁ Μιαούλης, ὁ Κολοκοτρώνης, ὁ Καραϊσκάκης καὶ οἱ λοιποὶ γίγαντες τῆς ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως ἦσαν σκιαὶ καὶ οὐχὶ ζῶντες; Τοῦτο εἶναι βλασφημία κατὰ τῶν ἡρώων ἐκείνων, οἵτινες ἐδωρήσαντο ἡμῖν τὴν ἐλευθερίαν» κτλ. Οὕτω κατώρθωσε νὰ παραπείσῃ τὴν σύγκλητον νὰ ἀπαλείψῃ τὸ μικρὸν ποσὸν τὸ προωρισμένον ὡς συνδρομὴ τοῦ Βυζ. Περιοδικοῦ.

Τὰ γεγονότα αὐτὰ ἐπηκολούθησε συζήτησις εἰς τὰς ἐφημερίδας, εἰς τὴν ὁποίαν ἐπενέβη καὶ ὁ κ. Μιστριώτης. Εἰς τὴν ἐφημερίδα «Ἀθῆναι» τῆς 22ας Ἰουνίου 1908 ἐδημοσιεύθη ἄρθρον φέρον τὴν ὑπογραφὴν τοῦ κ. *Γ. Μιστριώτου* καὶ τιτλοφορούμενον «Τὸ πεντακοσιόδραχμον τοῦ Κρουμβάχερ», ἔπειτα εἰς τὸ φύλλον τῆς 24ης Ἰουνίου δεύτερον ἄρθρον τοῦ ἰδίου συντάκτου «Ὁ Κρουμβάχερ ἀνακηρυσσόμενος Φιλέλλην». Εἰς τὸ πρῶτον ἄρθρον γράφει ὁ κ. *Μιστριώτης* μεταξὺ ἄλλων, ὅτι ἔγραψα ὕβρεις κατὰ τοῦ ἑλληνικοῦ γένους καὶ τῶν Ἑλλήνων λογίων (πλὴν τῶν χυδαϊστῶν)· ὅτι ἐγράφησαν (δηλαδὴ κατ' ἐμοῦ) ὀλιγώτερα τοῦ δέοντος ἐκ σεβασμοῦ πρὸς τὴν ξένην ὑπηκοότητα· ὅτι δεν ἐδίστασα νὰ φονεύσω ὁλόκληρον τὸ ἑλληνικὸν γένος· ὅτι ὑπεστήριξα, ὅτι ἐν Ἑλλάδι δὲν ὑπάρχει οὐδ' ἡ ἐλαχίστη ἐπιστημονικὴ ἱκμάς· ὅτι ἀπώλεσα τὴν ἐπιστημονικήν μου σπουδαιότητα, ἀφότου ἐγενόμην διευθυντὴς ἀνθελληνικοῦ φροντιστηρίου καὶ πράκτωρ πολιτικῶν σχεδίων· ὅτι συγκαταλέγομαι εἰς τοὺς δεινοτέρους διαδόχους τοῦ Φαλμεραυερ. Εἰς τὸ δεύτερον ἄρθρον ἀναγράφονται μεταξὺ ἄλλων: ὁ Κρουμβάχερ ἔγραφεν ἐν τῇ γραμματολογίᾳ αὐτοῦ, ὅτι τὸ ἑλληνικὸν γένος ἔθανε κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην, καθ' ἣν ἐφονεύετο Κωνσταντῖνος ὁ Παλαιολόγος (τοῦ ἰδίου ἐπιχειρήματος εἶχεν ἤδη γίνει χρῆσις κατὰ τὴν συνεδρίαν τῆς συγκλήτου, ἰ. ἀ.), ἐγένετο χάριν κέρδους διευθυντὴς σλαυικοῦ φροντιστηρίου καὶ πράκτωρ τοῦ Παντλαυισμοῦ· οἱ ἀληθεῖς ἐπιστήμονες, οἱ μὴ ἀπεμπολοῦντες τὴν ἐπιστήμην αὐτῶν, θέλουσι χαρῆ (δηλαδὴ διὰ τὴν μνημονευθεῖσαν ἀπόφασιν τῆς συγκλήτου) διότι ἡ διαγωγὴ τοῦ κ. Κρουμβάχερ ἤγειρε βασίμους ὑπονοίας, ὅτι ἐν τῇ διδασκαλίᾳ τοῦ καθηγητοῦ τούτου καὶ ὀλίγων ἄλλων οἱ Ἕλληνες φοιτηταὶ δὲν ἀκροῶνται ἀνδρῶν θηρευόντων τὴν ἀλήθειαν, ἀλλὰ πολιτικῶν πρακτόρων κτλ.

Τὰ ἐνταῦθα ἐκτιθέμενα δὲν εἶναι παρὰ τελικὸν ἀποτέλεσμα μακροχρονίων ραδιουργιῶν ἐξυφανθεισῶν ἐναντίον μου παρὰ διαφόρων πολεμίων τῆς γλωσσικῆς μεταρρυθμίσεως, αἱ ὁποῖαι ἐσκόπουν νὰ καταστήσουν ὕποπτον τὸν χαρακτῆρά μου καὶ τὸ φρόνημά μου, διασείουσαι οὕτω παρὰ τοῖς Ἕλλησι τὴν ἐμπιστοσύνην εἰς τὴν διδασκαλίαν μου καὶ τὴν ἐπιστημονικήν μου ἐργασίαν.

Πρὸς ταῦτα κάμνω τὴν ἀκόλουθον κατηγορηματικὴν δήλωσιν:

κουσέλια, σ' ἐρωτοδουλιὲς τῆς νιότης του, κ' ἔτσι μονάχα σὰν ἤρθαν' ὄξω πὸ τὸ σπίτι θυμήθηκε ὁ γέρος τί δρόμο τράβηξε! Μονομιᾶς ἄρχισε τότες νὰ φουσκώνῃ, νὰ κοντανασαίνῃ καὶ νὰ φυσάῃ σὰ σκυλὶ ποὺ λαχανιασμένο κρεμνάει τὴ γλῶσσά του....

— Μπρὲ θεριὸ τί μοῦκανες; ἤρθαμε στὸν κάβο, μωρέ;

— Ἔ κι ἂν ἤρθαμε, τί;

— Πεζί; γὼ μωρέ, νἄρθω πεζί; μὲ πῆρες στὸ λαιμό σου σκυλί!....Οὔφ! σκῶ! τρέχει ὁ ἴδρωτας ποτάμι....

Σοῦκανα καλό, γιατρέ! Δὲν μπορῶ νὰ καταλάβω πὼς ἄφησες ἔτσι τὸ κορμί σου, νὰ κακομάθῃ στὴν ἀκινησιά!

— Τοῦτα φταῖνε! τοῦτα τὰ ρημάδια!...Στάσου νὰ κάτσουμε δῶ, νἀνασάνω λιγάκι....

— Ἄς κάτσουμε!

Κάτσανε κεῖ στὴ ριζοβουνιὰ κι ὁ γιατρὸς ἔτριβε τὰ πόδια του, ποὺ τοῦ μουδιάσανε καὶ πετοῦσαν, ὅπως ἔλεγε, φωτιές. Ὁ Γιάννης μὲ τὸν Κώστα πηδοῦσανε κάτω πὸ τὶς ἐλιὲς στὶς τρεῖς καὶ μόλις τοὺς εἶδαν ἀπ' ἀλάργα τρέξανε πρόσχαροι νὰ τοὺς ἀπαντήσουν.

— Βρέ, βρέ! τ' εἶν' αὐτά; Ὁ γιατρὸς εἶν' αὐτὸς ἢ ἄλλος;

— Ἐλᾶτε, μωρέ! Σῶστέ μ' ἀπὸ τοῦτο τὸ φονιᾶ....πανάθεμά τα γιὰ ποδάρια, ναί!... Ὤχ! καοῦρες....

— Μωρὲ πεζὶ τὸν ἔφερες, σκυλί, τὸ γιατρό;

— Σ' ὅλο τὸ δρόμο μιὰ χαρὰ ἐρχότανε, σὰν παλλικαράκι· μόλις εἶδε πὼς φτάσαμε θυμήθηκα τὴν κούρασή του, λὲς κ' ἔφαγ' οὔλο τάρνι κι ἀπόστασε στὴν οὐρά του!

— Μωρὲ δὲ μὲ πιστεύεις, ἀντίχριστε, πὼς δὲ μοῦ βαστοῦνε τὰ πόδια;

— Σὲ πιστεύω, μὰ στὸ δρόμο περπατοῦσες μιὰ χαρά, ψέματα;

— Δὲν περπατοῦσα γώ, περπατοῦσε δεκοχτὼ χρονῶ παιδί, τὸ παιδὶ τῆς κουβέντας ποὺ κάναμε... Δὲ λέγαμε, μωρέ, γιὰ τὶς ἀγάπες μου, γιὰ τὶς πατινάδες ποὺκανα, γιὰ τὰ ξενύχτια; Ἔ! κακόμοιρα νιάτα!

— Τώρα δῶ θὰ μείνουμε, γιατρέ;

— Τώρα ἔγεινα γέρος πάλε. Τὴν ἔρριξα δῶ τὴν ἀγκουρά μου, δὲν τὸ κουνῶ πιὸ πέρα! Ὅ,τι θέτε κάνετε!

— Ξέρετε τί νὰ κάνουμε, παιδιά; — εἶπε ὁ Γιάννης γελαστὸς — νὰ σηκώσουμε στὰ χέρια τὸ γιατρὸ καὶ νὰ τὸν πᾶμε κάτω μὲ παράτα, ἔτσι ἐν θριάμβῳ!

— Ἀλήθεια! ἀλήθεια! —φωνάξανε κ' οἱ τρεῖς καὶ πρὶν ὁ γέρο γιατρὸς προφτάσῃ νὰ σαλεψῃ βρέθηκε σηκωμένος στὰ χέρια τους. Τὸν ἐφορτώσανε στὴ ράχη τοῦ ὤστα τοῦ παλλικαρᾶ, καὶ μὲ γέλια τρελὰ καὶ φωνὲς τὸν πηγαίνανε στὸ σπίτι...

— Παλιόπαιδα, μασκαράδες!.... θὰ κατεβῆτε, μωρέ, νἄχω κι ἄλλους μπελλάδες! Ἀφῆστε με!... Μπρὲ γαϊδάροι, θὰ σᾶς καταραστῶ!

— Θὰ σὲ πᾶμε κάτω, γιατρέ.... Ψυχὴ δὲν εἶναι, μὴ φοβᾶσαι!

— Θὰ σᾶς καταραστῶ, μπρέ!

— Κοράκου κατάρα πιάνει:

— Ὤχ! κακά μου γραφτὰ σήμερα!..

Ἡ μάννα τοῦ Γιάννη ἄκουσε τὴν ἀντάρα καὶ βγῆκ' ὄξω στὶς ἐλιὲς μὲ τὴ Στάθαινα νὰ ἰδῇ τί τρέχει. Βλέποντας τὸ γιατρὸ σ' αὐτὰ τὰ χαλια στὴν ἀρχὴ τρόμαξε, μὲ τὴν ἰδέα πὼς τὸν φέρνανε λιγοθυμισμένο, μὰ σὰν ἄκουσε τὶς βλαστήμιες του καὶ [illegible] τὰ γέλια πῆγε νὰ σκάσῃ ἀπ' τὴ φωλιά της κι ἄρχισε τὸν ἐξάψαλμο!..

— Τί τρελλὰ καμώματα εἶν' αὐτά; Τρελλοκομεῖο μοῦ τὸ κάνατε δῶ πέρα; Ἄ! δὲν εἶνκι ζωὴ

1. Δὲν ἐπῆρα ποτὲ ἀπὸ τὴν ρωσσικὴν κυβέρνησιν οὔτε μία πεντάρα· ὁτάκις ἐξεφράσθην περὶ τοῦ γλωσσικοῦ ζητήματος ἐν Ἑλλάδι ἢ ἄλλων ἐπιστημονικῶν ζητημάτων, οὐδέποτε ἔλαβα ὁπωσδήποτε ὑπ' ὄψει τὴν σλαυικὴν πολιτικὴν καὶ οὐδέποτε ἐπηρεάσθην ἀπὸ ἄλλο τι κείμενον ἔξω ἀπὸ τὸ πεδίον τῆς ἐρεύνης. Τὴν θεμελιώδη μου γνώμην ὡς πρὸς τὸ ζήτημα τῆς νεοελληνικῆς γλώσσης ἐξέθεσα ἤδη κατὰ τὸ ἔτος 1886 (Griechische Reise, σ. XXII ἑ.) κατὰ τρόπον ἀναφισβήτητον, εἰς ἐποχὴν λοιπὸν ὅτε δὲν εἶχα οὔτε ἐπιστημονικάς, οὔτε λογοτεχνικάς, οὔτε προσωπικὰς σχέσεις πρὸς Ρώσσους ἢ ἄλλους Σλαύους.

2. Τὸ ποσὸν τῶν 500 δραχμῶν, τὸ ὁποῖον ἐχρησίμευσεν ὡς ἀφετηρία τῶν τελευταίων ἐπιθέσεων, ἐμβάζετο φυσικά, καθὼς ὅλαι αἱ ἄλλαι συνδρομαί, πάντοτε κατ' εὐθεῖαν εἰς τὸν ἐκδότην B. G. Teubner, εἰς τὴν Λειψίαν. Οὔτε κἂν ἐγνώριζα ὅτι ἡ συνδρομὴ ἐξακολουθεῖ νὰ δίδεται, ἀφοῦ εἰς ἐμὲ ἀνήκει μόνον ἡ διεύθυνσις τῆς ἐπιστημονικῆς συντάξεως, ὁλόκληρος δὲ ἡ οἰκονομικὴ διαχείρισις τοῦ Περιοδικοῦ εὑρίσκεται εἰς χεῖρας τοῦ ἐκδότου.

3. Ἡ κατ' ἐπανάληψιν εἰς ἐμὲ ἀποδοθεῖσα φράσις, ὅτι τὸ ἑλληνικὸν γένος ἔθανε κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς πτώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ ὅτι ἡ Ρωσσία εἶναι ἡ κληρονόμος τοῦ Βυζαντίου, ἢ μᾶλλον ἡ (οὐσιωδῶς διαφορετική) φράσις τὴν ὁποίαν ἔχει πρὸ ὀφθαλμῶν ὁ ἰσχυρισμὸς αὐτός, δὲν εἶναι ἰδική μου, ἀλλὰ ἐλήφθη ἀπὸ τὴν Ἐπίτομον βυζαντινὴν ἱστορίαν (σ. 1067=III 521 ἑλλ. μεταφρ.) τοῦ *Ἑρρίκου Gelzer*, ἡ ὁποία ἐξεδόθη ὡς παράρτημα τῆς Βυζαντινῆς μου Γραμματολογίας. Δηλῶ ὅμως κατηγορηματικῶς, ὅτι ὁ Gelzer δὲν ἐξέφερε, καθὼς ἰσχυρίζονται, τὴν παράλογον φράσιν, ὅτι τὸ ἑλληνικὸν *γένος* ἀπέθανε κατὰ τὴν ἀπαισίαν ἐκείνην ἡμέραν, ἀλλὰ γράφει αὐτολεξεὶ τὰ ἀκόλουθα: «Ὁ μὴν Μαῖος τοῦ 1453 κατεβίβασεν ὁριστικῶς εἰς τὸν τάφον τὴν *βυζαντινὴν αὐτοκρατορίαν*. Ἐκ τῆς *ὑπερόχου ἐν τῷ κόσμῳ θέσεώς* των οἱ Ἕλληνες πρὸ πολλοῦ εἶχον καταπέσει, νῦν δὲ παρῆλθε καὶ ἡ σκιὰ αὐτῆς. Ἀλλὰ τὸ Βυζάντιον εὗρε κραταιὸν κληρονόμον κτλ.» Ὁ Gelzer ἐπιστοποίησε λοιπὸν ἁπλῶς ἐδῶ τὴν πτῶσιν τῆς βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας καὶ τὸν συναφῆ ἀφανισμὸν τῆς κοσμοκρατορίας τῶν Ἑλλήνων, ἕνα ἱστορικὸν δηλαδὴ γεγονός, τὸ ὁποῖον οὔτε ὁ κ. Μιστριώτης βέβαια θὰ ἀρνηθῇ· τοσούτῳ μᾶλλον, ἀφοῦ καὶ ὁ Κ. Παπαρηγόπουλος εἰκονίζει τὰς συνεπείας τῆς πτώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως μὲ ἐντελῶς ὁμοίας φράσεις εἰς τὴν ἐξαίρετόν του Ἱστορίαν τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους (τόμ. Ε', Ἀθῆναι 1887, σ. 434): «Διὰ τῆς ἁλώσεως ταύτης δὲν ἔπεσε μόνον *ἡ κυριευθεῖσα πόλις*, δὲν ἔπεσε *μόνη ἡ καταλυθεῖσα βασιλεία*, ἀλλ' ἐπὶ χρόνον μακρὸν ἐπεσκιάσθη κόσμος ὁλόκληρος πραγμάτων καὶ δογμάτων, ὁ κόσμος ὁ ἑλληνικός». Ἴσως ὅμως καυτηριάσῃ τώρα ὁ κ. Μιστριώτης συμπληρωματικῶς καὶ τὸν ὀνομαστὸν συμπατριώτην του ὡς «δολοφόνον τοῦ ἑλληνικοῦ γένους» καὶ «προδότην».

Κατωτέρω ἐκφέρει ὁ Ἑρρῖκος Gelzer τὴν εἰκασίαν, ὅτι ἀργότερά ποτε ὁ Τσάρος τῆς Ρωσσίας θὰ ἄρξῃ εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν. Εἶναι ὅμως κάτι περισσότερον ἀπὸ γελοῖον, νὰ μὲ καθιστᾷ κανεὶς ὑπεύθυνον διὰ τὴν ἀτομικὴν ἰδέαν τοῦ μακαρίτου φίλου μου, καθὼς ἔκαμεν ὁ κ. Μιστριώτης εἰς τὴν συνεδρίαν τῆς συγκλήτου, ἀφοῦ εἶχεν ἤδη καταδειχθῆ πῶς πραγματικῶς ἦσαν τὰ πράγματα, (αὐτὸ ὅμως δὲν τὸν ἠμπόδισε νὰ ἐπαναλάβῃ εὐθὺς μετ' ὀλίγας ἡμέρας εἰς τὰς «Ἀθήνας» τῆς 24ης Ἰουνίου τὸν παλαιὸν ἰσχυρισμόν, ὅτι ἐγὼ ἤμην ὁ γράψας τὴν φράσιν!), ἐξ ἴσου δὲ γελοία εἶναι καὶ ἡ ἀπαίτησις, ὅτι ἔπρεπε νὰπαλείψω τὸ χωρίον ἐκεῖνο. Οὔτε εἶχα, οὔτε ἐζήτησα τὸ δικαίωμα τῆς λογοκρισίας προκειμένου περὶ τῶν συμβολῶν τῶν συνεργατῶν μου, καὶ βεβαίως δὲν θὰ τὸ ἐδέχοντο, νὰ καθωμαι καὶ νὰ τοὺς διορθώνω τὰ χειρόγραφα. Δι' αὐτὸ καὶ ἐτόνισα ρητῶς εἰς τὸν πρόλογον τοῦ βιβλίου μου (σ. XI=III 530 ἑλλ. μεταφρ.) μὲ ἀραιὰ στοιχεῖα, ὅτι ἕκαστος τῶν συνεργατῶν μου (ὁ Ehrhard καὶ ὁ Gelzer) «*φέρει ἀκεραίαν καὶ ἀποκλειστικὴν τὴν εὐθύνην τῆς συμβολῆς του*». Ὁ κ. Μιστριώτης ἀπετόλμησε λοιπὸν ἐδῶ διπλῆν παραχάραξιν: πρῶτον μὲν ἀπέδωσεν εἰς ἐμὲ ξένην φράσιν, ἐκτὸς δὲ τούτου παρεμόρφωσε εἰς τὸ σπουδαιότατον μέρος τὸ περιεχόμενον τῆς φράσεως αὐτῆς εἰσβιάσας εἰς τὸ κείμενον «τὸ ἑλληνικὸν γένος» ἀντὶ «ἡ βυζαντινὴ αὐτοκρατορία»· τὸ κύριον ἐπιχείρημα διὰ τοῦ ὁποίου ἐπέτυχε τὸν σκοπόν του κατὰ τὴν συνεδρίαν τῆς συγκλήτου, τὸ προσεπορίσθη δι' ἀνεξόδου ἐφευρέσεως. Ἡ συγκίνησις μὲ τὴν ὁποίαν ἐπεκαλέσθη ἐκ τοῦ τάφου των ἀκόμη καὶ τοὺς ἥρωας τοῦ ἀγῶνος τῆς Ἀνεξαρτησίας δὲν ἦτο λοιπὸν καθόλου εἰς τὴν θέσιν της· ἦσαν ἐκεῖνοι ἄνδρες τῶν τολμηρῶν ἔργων καὶ μετὰ περιφρονήσεως θὰ ἀπεστρέφοντο ἀπὸ τοὺς συκοφαντικοὺς ἀγῶνας τοῦ ἐπιγόνου των.

4. Οὐδέποτε ἐδημοσίευσα ὕβρεις κατὰ τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους καὶ κατὰ τῶν Ἑλλήνων λογίων, ἀφ' ἑτέρου ὅμως, οὔτε ἐπέτρεψα, οὔτε θὰ ἐπιτρέψω ποτὲ νὰ μοῦ ἀφαιρέσουν τὸ δικαίωμα νὰ ἐκφέρω εἴτε εἰς τὰς βιβλιοκρισίας μου εἴτε εἰς ἄλλας ἐργασίας μου τὴν γνώμην μου μετὰ παρρησίας περὶ ἑλληνικῶν πραγμάτων καὶ κυρίως νὰ κρίνω τὰ συγγράμματα τῶν Ἑλλήνων καθὼς καὶ Γερμανῶν ἢ ἄλλων λογίων. Ἡ παράλειψις ἀκριβῶς τούτου θὰ ἦτο ἡ μεγίστη προσβολὴ διὰ τοὺς Ἕλληνας· ἐπειδὴ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον θὰ ὑπεβιβάζετο πάλιν ἡ ἐργασία των, θεωρουμένη ὡς πρὶν πολλαχῶς quantité négligeable. Ἀφοῦ ἀπέκτησαν οἱ Ἕλληνες πλήρη τὴν ἰσοτέλειαν εἰς τὴν δημοκρατίαν τῆς ἐπιστήμης, εἶναι ὑποχρεωμένοι, συμπεριλαμβανομένου καὶ τοῦ κ. Μιστριώτου, κοντὰ εἰς τὰ σχετικὰ πλεονεκτήματα νὰ ὑποβληθοῦν ἀγογγύστως εἰς τὴν κριτικήν, ἡ ὁποία ἐξασκεῖται εἰς αὐτοὺς ὅσῳ καὶ εἰς ὅλους τοὺς ἄλλους.

5. Οὐδέποτε καὶ οὐδαμοῦ ἐξέφερα τὴν ὑπὸ τοῦ κ. Μιστριώτου εἰς βάρος μου πλασθεῖσαν ἀνόητον φράσιν, ὅτι ἐν Ἑλλάδι δὲν ὑπάρχει οὐδ' ἡ ἐλαχίστη ἐπιστημονικὴ ἱκμάς. Ἀλλὰ καὶ πῶς ἦτο δυνατὸν αὐτό, ἀφοῦ μάλιστα ἐξ ἐναντίας, σχεδὸν 30 χρόνια τώρα εἰργάσθην περισσότερον ἴσως ἀπὸ κάθε ἄλλον μὴ Ἕλληνα εἰς τὸ νὰ κάμω γνωστὰς τὰς πρότερον παρ' ἡμῖν ὀλιγώτερον τοῦ δέοντος γνωριζομένας καὶ ἀναγνωριζομένας προσπαθείας τῶν λογίων τῆς νέας Ἑλλάδος καὶ νὰ διαλύσω τὰς ὑφισταμένας προλήψεις, δι' ἀπειραρθίμων ἐκθέσεων περὶ ἑλληνικῶν δημοσιεύσεων, διὰ τῆς ἀδιαλείπτου χρησιμοποιήσεως αὐτῶν εἰς τὰς ἐργασίας μου, διὰ τῆς εὐσυνειδήτου μνείας αὐτῶν εἰς τὰς παραδόσεις μου καὶ τέλος διὰ τῆς συχνῆς προσλήψεως συνεργατῶν Ἑλλήνων εἰς τὸ Βυζ. Περιοδικόν.

6. Δὲν εἶμαι «χάριν κέρδους» διευθυντὴς σλαυικοῦ φροντιστηρίου, οὔτε δυνατὸν εἶναι νὰ εἶμαι, ἀφοῦ δὲν ὑπάρχει τοιοῦτο εἰς τὸ Μόναχον· ἀλλ' οὐδ' ἀνθελληνικὸν εἶναι τὸ φροντιστήριον τὸ ὁποῖον διευθύνω· ὅτι αὐτὸ εἶναι ἀδύνατον μαρτυρεῖ καὶ τὸ γεγονός, ὅτι μεταξὺ τῶν ἐπιμελεστάτων καὶ ὀξυδερκεστάτων μελῶν τοῦ φροντιστηρίου ἐχρημάτισαν ἴσια ἴσια Ἕλληνές, τὸν τελευταῖον χειμῶνα ὄχι ὀλιγώτεροι τῶν πέντε, συνήθως δὲ κάποιας ἡλικίας. Μήπως ἐννοεῖ ὁ κ. Μιστριώτης νὰποδώσῃ εἰς τοὺς συμπατριώτας του αὐτοὺς τοιαύτην φρονήματος ἔλλειψιν, ὥστε νὰ μετέχουν τῶν ἀσκήσεων, ἐὰν εἶχε φανερωθῆ ἔστω καὶ τὸ ἐλάχιστον ἀπὸ τὰς ἀνθελληνικὰς τάσεις τὰς ὁποίας ἀποδίδει εἰς τὸ φροντιστήριον;

7. Οὔτε τοῦ Πανσλαυισμοῦ πράκτωρ εἶμαι, οὔτε ἀνακατώνομαι εἰς τὴν πολιτικὴν καθόλου· δὲν εἶναι δὲ βέβαια προπαγάνδα ὑπὲρ τοῦ Πανσλαυισμοῦ ἄν, ἔχων πρὸ ὀφθαλμῶν τὴν κραταιὰν ἀνάπτυξιν

αὐτή! Αὔριο θὰ μάσω τὰ μπαγάκια μου νὰ φύγω...Μπᾶ! Δὲν εἶναι ζωὴ αὐτή!....Τί ντροπή!

— Τί ἔπαθες, πάλε, κακὴ πεθερά, τί κακὸ σοῦ συνέβηκε, τί συφορές! – εἶπ' ὁ γιατρός, σὰν τὸν ἀκουμπήσανε σὲ μιὰ καρέκλα.

— Τί ἔπαθα; πάει νὰ πῇ πὼς τἄθελες αὐτά, ἔ!

— Κουράστηκα, δὲν μποροῦσα πιὰ νἄρθω δῶ, βρέθηκ' ὁ Κώστας γάϊδαρος καὶ μὲ φορτώτανε πάνω του. Ἤρθαμε μιὰ χαρά, δίχως κλωτσὲς κι ἀγριέματα· ἥμερος γάϊδαρος, βλέπεις! Ἔχει ἄλλο; Ὅλα λογικὰ κι ἁπλὰ πράματα....

— Μὰ γιὰ νἄσαι δὰ τέτοιος, γιατρέ, γι' αὐτὸ κι αὐτοὶ σοῦ τὰ κάνουν ἔτσι! Ἀκοῦς ἐκεῖ, γέρος ἄνθρωπος...

— Σούτ! Δάγκασε, κατάπιε τὴ γλῶσσά σου! Νὰ σοῦ πῶ, Σεβαστή, ἄλλη μιὰ φορὰ μὲ φώναξες γέρο δὲ θὰ σοῦ ξαναμιλήσω, μὰ τὰ κόκκαλα τῆς γιαγιᾶς μου! Μπᾶ! κατάσταση....

— Πίσω σ' ἔχω, Σατανᾶ!

— Ἐμεῖς, τὰ παιδιά, κάναμ' ἀπόψε συνάφι, νὰ παίξουμε, νὰ γελάσουμε, νὰ γλεντήσουμε!.... Σύ, ποῦσαι γριά, τραβήξου στὴν μπάντα καὶ κάνε μετάνοιες....ἄμα δά! Ὄξω, μωρέ, κακὴ καρδιά!

— Ζήτω τοῦ γιατροῦ μας, ζήτω!

— Νὰ βάλ' ἀπόψε κάλπ' ὁ κυρ γιατρός, βγαίνει γιὰ βουλευτὴς γιὰ δήμαρχος! — εἶπ' ἡ Στάθαινα, ποὺ χάζευε κεῖ κοντά, πλέκοντας τὴν κάλτσα της..

— Τί νὰ σοῦ πῶ, γιατρέ μου, ποῦσαι ἀκαταλόγιστος ἄνθρωπος!

— Πές μου ὅ,τι θές....Τώρα τί θὰ μὲ τρατάρῃς: ἔχεις γλυκό; ἤθελα γλυκὸ καὶ μαστιχούλα!

— Νὰ σοῦ δώσω Κυρὰ Στάθαινα, μέσα στὸ ντουλάπι ἔχω τὸ βάζο μὲ τὸ γλυκό· φέρτου καὶ μιὰ μαστιχούλα...

— Νὰ μοῦ φέρουν κ' ἕνα ναργιλέ.

— Ὅλα θὰ σ' τὰ φέρουμε. Κάτσε νὰ ξαποστάσῃς, νὰ μερέψῃς· Πῶς τὄκανες αὐτὸ τὸ κουράγιο νἄρθῃς πεζί;

— Μυστήριο εἶναι! Τοῦτος ὁ μασκαρᾶς μοῦκανε μάγια, δίχως ἄλλο!

Ἡ Στάθαινα τοῦφερε τοῦ γιατροῦ γλυκὸ καὶ μαστίχα, τοῦφερε ὕστερα καὶ τὸ ναργιλέ, καὶ τότε ξάπλωσε τὶς ἀρίδες του σὲ μιὰ καρέκλα, σὰν ἀγᾶς Ἀξιώτης, ἕτοιμος νἀρχίσῃ καινούριο καυγαδάκι μὲ τὴ φιλενάδα του....

— Καὶ δὲ μοῦ λές, κυρὰ Σεβαστή, τί κάν' ἡ Μαριώ, ἡ ψυχοπαίδα σου; πῶς δὲ φαίνεται; Μὲ τὸ ταξίδι μας τὸ χτεσινὸ θὰ εἶδε κι ἀπόψε στὸν ὕπνο της τἀγριεμένο ἄγαλμα!

— Δουλιὰ θἄχῃ τὸ κορίτσι, δὲν εἶναι μαθημένο νὰ κάθεται μὲ σταυρωμένα χέρια...

— Δὲν τὴ ρώτησα χτὲς ἔτσι γδυμνό, τσιτσίδι, τόνε βλέπει στὸν ὕπνο της τὸ μαρμαρένιο κεῖνο παλλικαρᾶ;

— Ὅ,τι κι ἀ μοῦ λές, γιατρέ, τὸ κορίτσι ἔχει πολλὲς χάρες καὶ σκέφτηκα νὰ τὸ πάρω μαζί μου σὰ φύγω!

— Μπᾶ! Ἴσα μ' αὐτοῦ φτάσαμε;

— Ἴσα μ' αὐτοῦ! Νὰ σοῦ πῶ, κυρὰ Στάθαινα!

— Μένα μίλησες, κερά;

— Σένα, κόπιασε δῶ! Δὲν εἶσαι καμιὰ κουτὴ γυναῖκα καὶ κατάλαβες, θαρρῶ, πόσο τὴν ἀγαπᾶμε τὴν κόρη σου καὶ θέμε τὸ καλό της. Γὼ τὴ συνήθισα καὶ θαρρῶ πὼς δίχως αὐτὴ δὲ θὰ μπορῶ πιὰ νὰ κάνω. Τί λές, σὰ φύγουμε θὰ μᾶς τὴ δώσῃς νὰν τὴν πάρουμε στὴν Ἀθήνα;

Ἡ Στάθαινα τὴν κοίταζε σὰ χάχας κ' ὕστερα χαμογέλασε, σὰ νὰ μπῆκε καλὰ στὸ νόημα, λέγον-

τοῦ σλαυικοῦ στοιχείου, ὑπέδειξα ἐπανειλημμένως καὶ ἐντόνως τὸ ἐντεῦθεν ἀπορρέον καθῆκον συντονωτέρας ἀσχολίας μὲ τὸν νέον αὐτὸν παράγοντα τοῦ πολιτισμένου χριστιανικοῦ κόσμου. Θὰ ἔλθῃ καιρός, ὅτε θὰ κατίδουν καὶ οἱ Ἕλληνες, ὅτι περισσότερον χρησιμεύει ἀκριβὴς μελέτη τοῦ Σλαυισμοῦ ἀπὸ τὴν πολιτικὴν τῆς στρουθοκαμήλου, ἡ ὁποία τηρεῖται ὅσον ἀφορᾷ τοὺς Σλαύους.

8. Ἰδιαιτέρως νόστιμη εἶναι ἡ σπερμολογία, ἡ ὁποία κάμνει συχνὰ τὴν ἐμφάνισίν της εἰς ἑλληνικὰς ἐφημερίδας καὶ τὴν ὁποίαν τώρα τελευταῖα ἐπανέλαβε πάλιν ὁ κ. Μιστριώτης εἰς τὰ δύο του ἄρθρα, ὅτι εἶμαι ὄπαδὸς ἢ διάδοχος τοῦ Φαλμεράυερ. Ὡς γνωστόν, ἕνεκα τῆς ἀκρίτου θεωρίας του περὶ ἐκσλαυισμοῦ τῆς ἠπειρωτικῆς Ἑλλάδος, θεωρεῖται ὁ Φαλμεράυερ ἀκόμη σήμερον ὡς πρότυπον μισέλληνος· εἶναι λοιπὸν φανερὸν τί σκοπεῖ ἡ σύναψις τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ μὲ τὸ ἰδικόν μου. Ἡ ἀλήθεια εἶναι ὅτι προκειμένου περὶ τοῦ ζητήματος τῆς καταγωγῆς τῶν νέων Ἑλλήνων ἀσπάζομαι ἁπλῶς τὴν θεωρίαν τὴν μεταξὺ τῶν δύο ἄκρων θεωριῶν τοῦ παρελθόντος, καθὼς αὕτη ἐθεμελιώθη διὰ τῶν ἐργασιῶν τοῦ Hopf, τοῦ Παπαρρηγοπούλου, τοῦ Bury, τοῦ Vasiljev, τοῦ Thumb, τοῦ Gelzer κ. ἄ., πιστεύω δὲ ὅτι τὰ πολυάριθμα ἰδιαίτερα ζητήματα τὰ συναποτελοῦντα τὸ ἐθνογραφικὸν πρόβλημα τῶν νέων Ἑλλήνων, θὰ ἠμποροῦσαν ἀκόμη νὰ σαφηνισθοῦν καὶ καθορισθοῦν σημαντικὰ διὰ περιληπτικῆς μελέτης ὅλων τῶν σχετικῶν πηγῶν. Ὅτι προκειμένου καὶ περὶ τοῦ κεφαλαίου αὐτοῦ τῆς βυζαντινῆς καὶ νεοελληνικῆς ἱστορίας ἔχω γνώμην, καθὼς ἐννοεῖται οἴκοθεν, ἐντελῶς ἀντικειμενικήν, ἠμποροῦσε νὰ γνωρίζῃ ὁ κ. Μιστριώτης, ἀφοῦ ὁ ἑλληνικὸς τύπος ἀνέφερε ἐν ἐκτάσει ὅσα ἐξέθεσα πέρυσι εἰς ἕνα μάθημά μου σχετικῶς μὲ τὸ ζήτημα αὐτό.

Συντόμως, ὅλον τὸ ὑλικὸν τῆς κατηγορίας τὸ ὁποῖον ὁ κ. Μιστριώτης καὶ ἄλλοι προσήγαγον ἐναντίον μου, ἐξεταζόμενον ἐπιμελέστατα καταρρέει ὁλοτελῶς. Εἶναι ἰσχυρισμοὶ ἀναλήθεις προενεχθέντες μὲ σκοπὸν ἐξαπατήσεως, πρὸς ὑποστήριξίν των δὲ δὲν προσήχθη οὐδὲ σκιὰ ἀποδείξεως. Εἰς τὰ πρακτικὰ τῆς συγκλήτου τὰ ὁποῖα ἀναφέρει τὸ ἄνω μνημονευθὲν φύλλον, καθὼς καὶ εἰς τὰ παρατεθέντα ἄρθρα τῶν ἐφημερίδων, δὲν ἀναφέρεται οὔτε ἓν πραγματικὸν γεγονός, οὔτε ἓν χωρίον ἀπὸ τὰ συγγράμματά μου, οὔτε ἓν μαρτύριον περὶ προφορικῆς μου τυχὸν ἐκφράσεως, τὰ ὁποῖα νὰ ἐστήριζαν τὰς βαρυτάτας μομφάς. Πόσον μηδαμινὸν εἶναι τὸ μοναδικὸν ἀπτὸν ἐπιχείρημα, ἡ φράσις ἀπὸ τὴν Ἐπιτομὴν τοῦ Gelzer, ἔδειξα ἀνωτέρω. Μολονότι λοιπὸν αἱ μνημονευθεῖσαι αἰτιάσεις εἶναι ἐντελῶς φαντασιώδεις, ἐπανελήφθησαν τόσον συχνά, ὥστε ἐπὶ τέλους πολλοὶ τὰς ἐπίστευσαν, ἀδυνατοῦντες νὰ τὰς ἐξελέγξωσι. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἐπέτυχεν ἡ ἀσυνείδητος ὑπονομευτικὴ ἐργασία τῶν ἀντιπάλων μου καὶ τῶν περὶ αὐτούς, νὰ θεωροῦμαι — τὸ γνωρίζω ὄχι μόνον ἀπὸ τὰς ἐφημερίδας, ἀλλὰ καὶ παρ' ἀπολύτως ἀξιοπίστων προφορικῶν καὶ γραπτῶν ἀνακοινώσεων εἰς εὐρεῖς ἑλληνικοὺς κύκλους φανατικὸς ἐχθρὸς τῶν Ἑλλήνων, ἐνῷ συμβαίνει ἀκριβῶς τὸ ἀντίθετον, καθὼς ἀποδεικνύουν ἀπειράριθμοι ἐκφράσεις εἰς τὰ συγγράμματά μου, πρὸ πάντων δὲ ἡ ἐργασία ὁλοκλήρου τῆς ζωῆς μου. Ἦτο ἄρά γε μισελληνισμός — διὰ νὰναφέρω ἓν μόνον ἀπὸ πολλά, — ὅταν εἰς τὰ 1897 περιέτρεχα ὁλόκληρον τὸ καλοκαίρι τὸ Μόναχον δίκην ἐπαίτου ὡς μέλος τοῦ ὑπὸ τοῦ βαρώνου von Würtzburg συσταθέντος κομιτάτου ὑπὲρ τῶν Ἑλλήνων τραυματιῶν καὶ κατὰ τὴν τότε ἐπικρατοῦσαν κατὰ τῆς Ἑλλάδος δυσθυμίαν, ἐξετιθέμην καθ' ἡμέραν εἰς τὸ νεκρεῖον νέας ἀνοησίας, ἁπλῶς καὶ μόνον διὰ νὰ συλλέξω μερικοὺς ὀβολοὺς χάριν τοῦ ταμείου τῆς βοηθείας; Μόνον δυσαρέστως ἀναφέρω ὅ τι ἠμπορεῖ νὰ ἐκληφθῇ ὡς ὑπόμνησις παρασχεθεισῶν εὐεργεσιῶν, μὲ ἐξαναγκάζει ὅμως ἡ ὑπὸ τῶν πολεμούντων με δημιουργηθεῖσα ἀνάγκη τῆς ἀμύνης.

Ἔπρεπε οἱ Ἕλληνες, ἀντὶ νὰ καταδιώκουν, νὰ διασύρουν καὶ νὰ διαβάλλουν τὸν ἄνθρωπον ὁ ὁποῖος ὑπὸ τὸ καταθλιπτικὸν βάρος προσωπικῶν περιστατικῶν, ἐν πολυχρονίῳ ἀγῶνι πρὸς ριζομένας προλήψεις, πρὸς ἀκκιζομένην περιφρόνησιν καὶ προσβλητικοὺς χλευασμούς, ἀδιαφορῶν δὲ ἀ ὑλικὰ πλεονεκτήματα, ἀφιέρωσε ὅλην τὴν δύναμιν τῆς ζωῆς του εἰς τὸν διαφωτισμὸν καὶ τὴν ὀρθὴν ἐκτίμησιν τοῦ βυζαντινοῦ καὶ συγχρόνου Ἑλληνισμοῦ, ἔπρεπε νὰ τοῦ ἐπιψηφίσουν σίτησιν εἰς τὸ πρυτανεῖον τῆς εὐγνωμοσύνης των.

Ἂς ἀναλογισθοῦν δὲ καὶ αὐτὸ ὅλοι οἱ ὑβρισταὶ καὶ σκοφάνται μου, ὅτι ὅπως φέρονται βλάπτουν πολὺ καιριώτερα τὸν Ἑλληνισμόν, παρὰ ὅσον ἠμποροῦν ποτε νὰ ἐπιτύχουν οἱ πραγματικοὶ ἢ ὑποθετικοὶ ἐξωτερικοὶ ἀντίπαλοι τῆς Ἑλλάδος.

Καὶ τώρα καθῆκον εἶναι τοῦ κ. Μιστριώτου, τακτικοῦ καθηγητοῦ, νὰνακαλέσῃ δημοσίᾳ, ἱππότικῶς καὶ χωρὶς περιστροφὰς τοὺς ἀβασίμους ἰσχυρισμούς, διὰ τῶν ὁποίων καιριώτατα διέβαλε τὸν χαρακτῆρά μου ὡς ἀνθρώπου καὶ ὡς ἐρευνητοῦ.

Μόναχον, Αὔγουστος 1908.

Κ. ΚΡΟΥΜΒΑΧΕΡ

τας μὲ καμάρι....

— Ἄμ τὄλεγα γώ πὼς ἡ Μαριὼ μ' δὲν εἶτανε γραμμένο νὰ πεθάν' στὸ χωριό· σὰν τὸ θέλ' ὁ θεὸς νἄρθῃ στὰ χέρια σας θἄρθῃ, τί νὰ σ' πῶ, κερὰ Σεβαστή μ', καμάρ' θὰ τὄχω!

— Μπράβο! Ἔγνοια σου, Στάθκινα, καὶ στὰ χέρια μας θὰ περάσῃ καλά....

— Ἄμ τὸ ξέρω γιά, τὸ ξέρω! Μωρὴ Μαριώ, μωρή! Οὔ!

Ἡ Μαριὼ πετάχτηκ' ὄξω στὴ φωνή της μὲ βιὰ καὶ φώναξε μὲ γενάτι:

— Νά πού σ' τὸ λέω, μάννα, καὶ ξέρε το! Ἄλλ' βολὰ δὲν τοῦ κάν' τοῦ Σταμάτη τίποτις, μακάρ' καὶ νὰ τοῦ φεύγ' ἡ ψυχὴ στὸ στόμα! Τίποτις γιά, τίποτις! κ' ἔνα ποτῆρ' νερὸ νὰ ζητάῃ...

— Γιατί, μωρή, χαντακωμένη;

— Πάω κοντὰ τ' νὰν τοῦ δώσ' γιατρικό, νὰν τοῦ δώσ' λίγο γάλα καὶ μ' ἀγριοκοιτάζ' πούναι τρομάρα! Τώρα γιὰ ἔσκουζ' ἡ κοιλιά του, ἡ κοιλιά' του! σήκωσε τὸν κόσμο στὸ ποδάρ'! Παίρνω λάδ' ζεστὸ πὸ τὸ καντύλ' νὰ τοῦ τὴν τρίψω κι ἀγρι εὖει κι ἀρχινᾶ κιόλας τὶς φωνὲς — μὴ μ' πασπατέβς, ἀρὴ σ' λέω, μὴ μ' πασπατέβς, διάολε!...

— Χά, χά! Μωρὲ χαμηλὰ πού τὴν ἔτριψες τὴν κοιλιά; — ρώτησ' ὁ γιατρός, σκασμένος στὰ γέλια!

— Σκούζ' σὰν τρελλός! Ἄρα μάρα καὶ ψύχρα! Δὲν τοῦ κάν' πιὰ τίποτις. Θέλ' κοιλιὰ τ' πονέσῃ, θέλ' τὸ κεφάλ'!

(ἀκολουθεῖ)

Ο,ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ

Περασμένα φύλλα τοῦ «Νουμᾶ» πουλάει ὁ κ. Ἀναστάσιος Τσαγκάρης (Πραχτορεῖο Ἐφημερίδων).

— Ἡ «Ἡμερησία» τῆς Σμύρνης ξανατύπωσε στὸ φύλλο της 880 (1 τοῦ Ὀχτώβρη) τὸ ἄρθρο τοῦ συνεργάτη μας κ. Στρατοκίπου «Ροδοχάραμα» πού τυπώθηκε στὸ προπερασμένο φύλλο τοῦ «Νουμᾶ».

— Τὸν ἄλλο μήνα βγαίνει καινούριο φιλολογικὸ καὶ καλλιτεχνικὸ περιοδικὸ «ὁ Πάν». Ἐκδότης καὶ διευθυντής του θἄναι ὁ κ. Ἀρ. Καμπάνης καὶ πρόγραμμα τοῦ καινούριου περιοδικοῦ θἄναι «νὰ πολεμήσει, νὰ κρημνίσει ἀλλὰ καὶ νὰ δημιουργήσει».

— Ἕνα τέτιο πρόγραμμα σκορπάει ἀρκετὴ ἐλπίδα καὶ παρηγοριά, σώνει μονάχα νὰ βασιλέψει καὶ ἡ εἰλικρίνεια στὴν ἐφαρμογή του. Καὶ μιὰ τέτια εἰλικρίνεια τὴν περιμένουμε ἀπὸ τὸν κ. Καμπάνη.

— Ἀπὸ τὴν Δευτέρα ὁ «Monde Hellenique» θὰ βγαίνει καθεμέρα τἀπομεσήμερο καὶ θὰ πουλιέται μιὰ πεντάρα στοὺς δρόμους, μαζὶ μὲ τἄλλα ἀπογευματινὰ φύλλα. Τὰ συχαρήκια μας στὸ διευθυντή του γιὰ τὴν τόσο γλήγορη προκοπὴ τοῦ φύλλου του.

— Τὸν κ. Μιστριώτη τονὲ ρωτήσανε μερικοὶ θαμαστές του τί ἔχει νἀπαντήσει σ' αὐτὰ πού τοῦ γράφει ὁ κ. Κρουμπάχερ. Κι ὁ «σοφὸς ἀνὴρ» τῶν «Καιρῶν» φώναξε ὀργισμένος: «Ἐποτάξαμεν τοὺς φαύλους καὶ τοὺς προδότες!» Καὶ δὲ βρέθηκε ἀνάμεσα σὲ τόσους ἕνας Σάντσος νὰ πεῖ στὸν περίφημο αὐτὸ Δὸν Κιχώτη: «Μωρὲ νίκη κι αὐτή!»

— Ὁ κ. Μιστριώτης, σὰν ἐπιστήμονας πού εἶναι, ξακολουθεῖ νὰ ξαναμασσάει στοὺς «Καιροὺς» τὸ ἄνοστο χωρατὸ τοῦ κ. Πώπ, πὼς οἱ δημοτικιστάδες μεταφράσανε τὴν «Ἠλέκτρα» σὲ «Κεχριμπάρα»! καθὼς καὶ τὸ χωρατὸ τοῦ κ. Βάσση (καθηγητῆς καὶ λόγου του, παρακαλοῦμε!) πὼς «οἱ μεταβαίνοντες εἰς Μόναχον μαλλιαροὶ πρέπει νὰ πέμπωσιν εἰς τὸ Πανεπιστήμιον ἀποδείξεις τοῦ κουρέως ὅτι κείρονται δὶς τῆς ἑβδομάδος!»

— Πόσο μετανιωμένος θἄναι τώρα ὁ κ. Κρουμπάχερ πού πίστεψε πὼς θἄ μπορέσει νὰ μιλήσει καὶ νὰ συζητήσει σοβαρὰ μὲ τέτιους κυρίους!

ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ

κ. *Φ. Συν.* Ὄχι. Γιὰ τὸν κ. Ξ. ἐπίκρισες δὲν ξανατυπώνουμε. Ἂν ἔχεις παινέματα νὰ πεῖς γιὰ τὴν ἀφεντιά του, οἱ στῆλες δικές σου. Ὅσο γιὰ κεῖνο ποὔγραψε στὶς «Ἀθῆναι» τῆς περασμένης Κυριακῆς, πὼς δηλ. θἀπαντοῦσε στὴν πρόκληση τοῦ κ. Παλαμᾶ ἂ δὲν τὸν ἐμπόδιζε ἡ ζέστη, δὲν ἔχουμε τίποτα νὰ ποῦμε, ἀφοῦ καθένας εἶναι ὑπεύθυνος γιὰ τὰ λόγια του καὶ γιὰ τὶς πράξες του.

Τὸ μόνον πατριωτικὸν

Τὸ μόνον εἰλικρινὲς

Τὸ μόνον Ἑλληνικὸν

ΛΑΧΕΙΟΝ

ΥΠΕΡΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΣΤΟΛΟΥ

ΚΑΙ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΜΕ ΜΙΑΝ ΔΡΑΧΜΗΝ ΚΕΡΔΟΣ 100,000 ΔΡΧ.

ΠΡΟΣΕΧΕΙΣ ΚΛΗΡΩΣΕΙΣ

26 Ὀκτωβρίου καὶ 31 Δεκεμβρίου 1908

ΤΑ ΠΡΑΤΗΡΙΑ

ΤΗΣ ΛΑΪΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ

Μετεφέρθησαν εἰς τὴν ὁδὸν Σταδίου 43 ἐντὸς τοῦ Χρυσοῦ Οἴκου (Maison Dorés) τοῦ μεγάλου Κατοπτροποιείου τοῦ κ. Α. Π Εὐαγγέλου, ἔναντι Στοᾶς Ἀρσακείου.

ΜΑΩΗ ΚΑΛΟΜΟΙΡΗ

ΤΡΕΙΣ ΜΙΑΛΛΑΝΤΕΣ

(ΓΙΑ ΠΙΑΝΟ)

Πουλιοῦνται 1 δραχμὴ ἡ καθεμιὰ στὰ γραφεῖα τοῦ «Νουμᾶ».